

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav románských studií

Bakalářská práce

Natálie Šimová

Španělské předložky *por* a *para* a jejich české protějšky
Spanish Prepositions *Por*, *Para* and Their Czech Equivalents

Praha 2020

Vedoucí práce: PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla velmi poděkovat vedoucí své bakalářské práce, PhDr. Daně Kratochvílové, Ph.D., za odborné rady a čas, který mi věnovala, a za podněty pro vylepšení práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. června 2020

.....

Natálie Šímová

Abstrakt:

Tato práce se zabývá španělskými předložkami *por* a *para*. Předmětem zkoumání je vymezení případů, v nichž lze předložky použít a stanovit rozdíly mezi jejich významy. Pomocí analýz z jazykového korpusu pozorujeme, jaké významy předložky nesou a jakým způsobem jsou překládány do češtiny. Zkoumáme, zda existují jejich konkrétní protějšky a zda lze význam předložek *por* a *para* v češtině rozlišit.

Klíčová slova:

předložky, *por*, *para*, ekvivalenty, španělština, čeština

Abstract:

The present work deals with the spanish prepositions *por* and *para*. Subject of our research is to define cases in which it is possible to use the prepositions and determine the difference between their meanings. By means of analysis of language corpus, we observe which meanings do the prepositions have and how are they translated into Czech. We investigate if there exist their specific Czech equivalents and whether it is possible to distinguish the meaning of *por* and *para* in Czech language.

Key words:

prepositions, *por*, *para*, equivalents, Spanish, Czech

Obsah

1. Úvod	7
2. Funkce a systém předložek.....	8
2.1 Předložky v češtině	8
2.1.1 Dělení předložek podle původu	8
2.1.2 Dělení předložek podle spojitelnosti s pády.....	10
2.1.3 Vokalizace předložek	11
2.1.4 Opakování předložek	12
2.2 Předložky ve španělštině.....	13
2.2.1 Předložkový konec, předložková vazba.....	14
2.2.2 Předložkové korelace, předložkové sekvence.....	15
3. Španělské předložky <i>para</i> , <i>por</i>	17
3.1 Předložka <i>para</i>	17
3.1.1 Vyjádření účelu, záměru	18
3.1.2 Vyjádření směru, pohybu	18
3.1.3 Vyjádření času	19
3.1.4 Vyjádření hlediska, porovnávání protikladů	20
3.1.5 Vyjádření adresáta	20
3.1.6 Ostatní	21
3.2 Předložka <i>por</i>	22
3.2.1 Vyjádření příčiny	22
3.2.2 Vyjádření účelu	24
3.2.3 Vyjádření agentu	25
3.2.4 Vyjádření prostředku, způsobu	26
3.2.5 Vyjádření ceny, směny; matematické úkony	27
3.2.6 Vyjádření místa	28
3.2.7 Vyjádření trvání, času	29
3.2.8 V přípustkových větách	29
3.2.9 Vyjádření rovnocennosti	30
3.2.10 V konstrukci <i>estar por</i> + infinitiv	31
3.2.11 Ostatní	31
3.3 Rozdíly ve využití předložek	32
3.3.1 Vyjádření účelu	33
3.3.2 Vyjádření příčiny	34
3.3.3 Vyjádření místa	35

3.3.4 Vyjádření času	35
3.3.5 V konstrukci <i>estar por/para</i> + infinitiv.....	36
3.3.6 Vyjádření adresáta × vyjádření agentu.....	37
4. Praktická část.....	38
4.1 Použitý korpus	38
4.2 Analýza předložek	38
4.2.1 Předložka <i>por</i>	38
4.2.1.1 Vyjádření agentu	39
4.2.1.2 Vyjádření místa	40
4.2.1.3 Vyjádření příčiny	40
4.2.1.4 Vyjádření způsobu	41
4.2.1.5 Vyjádření času, trvání	41
4.2.1.6 Vyjádření účelu	42
4.2.1.7 Vyjádření pořadí, matematických úkonů	42
4.2.2 Předložka <i>para</i>	43
4.2.2.1 Vyjádření účelu	43
4.2.2.2 Vyjádření adresáta	44
4.2.2.3 Vyjádření místa, času	45
4.2.3 Porovnání překladů předložek <i>por, para</i>	45
5. Závěr.....	48
Resumé	51
Resumen	53
Bibliografie	55

1. Úvod

Tato práce se zabývá španělskými předložkami *para*, *por* a jejich českými protějšky. Tyto předložky mají ve španělštině více využití a pro studenty, kteří španělštinu nemají jako rodný jazyk, může být obtížné rozlišovat odchylky ve významech, proto naším cílem bude stanovit si základní rozdíly při používání obou předložek, porovnat situace, v nichž je můžeme použít a poté se zaměřit na způsob, jak se překládají do češtiny.

První část práce je teoretická, kde si nejprve definujeme předložky jako slovní druh a nahlédneme na jejich různé pojetí jak v češtině, tak i ve španělštině. Poté se zaměříme konkrétně na předložky *para* a *por*. Budeme vycházet především z publikací *Nueva Gramática de la lengua española*¹ od Španělské královské akademie, *Gramática descriptiva de la lengua española*,² konkrétně z kapitoly „Las preposiciones“ od Jacquese De Bruyna, a z další publikace Francisca Matte Bona *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*.³ Naším cílem bude nejprve představit jednotlivé případy, kdy lze obě předložky používat a poté mezi nimi a jejich užitím stanovit rozdíly.

V praktické části se zaměříme na výskyt předložek ve španělsky psaných textech. Celou analýzu budeme provádět v paralelním jazykovém korpusu *InterCorp*⁴ vytvořeném Ústavem Českého národního korpusu, v němž analyzujeme náhodné výskyty předložek *por* a *para* a budeme se zabývat významem, který obě udávají. Významy si poté roztřídíme a pokusíme se zjistit, zda mají tyto předložky konkrétní české protějšky či nikoli.

---

¹ RAE. *Nueva gramática de la lengua española: Manual*. Madrid: Espasa Libros, 2009.

² DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. In *Gramática descriptiva de la lengua española: Sintaxis básica de las clases de palabras*. Madrid: Espasa Calpe, 2000.

³ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Madrid: Edelsa, 1999.

⁴ WIKI - Český národní korpus. Dostupné z: <<http://wiki.korpus.cz/doku.php>>.

2. Funkce a systém předložek

Ačkoli jak čeština, tak i španělština patří mezi indoevropské jazyky, češtinu vývojově řadíme ke slovanským a španělštinu k románským jazykům. V každém z nich proto předložky fungují jinak a v této kapitole si přiblížíme jejich systém nejprve v češtině a poté ve španělštině.

2.1 Předložky v češtině

Bohuslav Havránek a Alois Jedlička v *České mluvnici* definují předložky jako „slova neohebná, která vyjadřují podobné okolnosti a vztahy jako příslovce, totiž místo, čas, způsob, příčinu (důvod) aj.“⁵ Václav Cvrček v *Mluvnici současné češtiny* přichází s doplněním, že jde o „významově nesamostatný slovní druh, který se pojí ke jménům v různých pádech (kromě vokativu), vyjadřují vztah jmen k jejich řídicím větným členům a podílejí se tak na vytváření syntaktických i jiných významů.“⁶ Také doplňuje, že se mohou pojit i k jiným slovním druhům, např. k příslovcím (*zřejmě si zbytek šetřil na potom*), případně mohou v textu v rámci frazémů vystupovat i bez následujícího substantiva (*dívka povalující se na pláži nahoře bez; byl všemi deseti pro*).⁷

Havránek a Jedlička spojení předložky se jménem pojmenovávají jako **předložkovou vazbu** (nebo předložkový pád). Ta dle nich „tvoří ve větě jediný větný člen, a to nejčastěji příslovečné určení (*jedeme na hory*), ale může být i předmětem (*vzpomínal jsem na domov*), přívlastkem neshodným (*horníci z Kladna*) nebo doplňkem (*byl zvolen za předsedu*).“⁸

2.1.1 Dělení předložek podle původu

Jedním z možných způsobů, jak lze české předložky dělit, je podle původu. Můžeme je dělit na předložky primární a sekundární.⁹ Dalším existujícím, méně častým dělením je podle formy (počtu slov) – jelikož úzce souvisí s dělením předložek podle původu, nebudeme se jím samostatně zabývat. V souvislosti s formou předložek zde krátce zmíníme i víceslovné struktury.

---

⁵ HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 312.

⁶ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum, 2010, s. 282.

⁷ Cf. Tamtéž, s. 282.

⁸ Cf. HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Op. cit., s. 312.

⁹ ŠTÍCHA, František. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny. I. Morfologie: Druhy slov, tvoření slov*. Praha: Academia, 2018, s. 67.

Předložky primární (původní, vlastní) jsou „jednoslovné, z hlediska dnešního tvaru neodvozené a neplní jinou než předložkovou funkci (*v životě, k nevíře, u stolu*).“¹⁰ Cvrček je řadí podle četnosti používání, k primárním předložkám řadíme např. *v, na, z, s, (v)o, do, k, za, pro, po, (v)od, podle, u* atd.¹¹ Podle Havránka a Jedličky se mohou v řeči vyskytovat také jako předpony (*donést, pronést, přednést, vnést, snést* atd.) a jedinou primární předložkou, která jako předpona fungovat nemůže, je předložka *k*. Předložky *bez* a *proti* pouze nemohou být slovesnými předponami.¹²

Předložky sekundární (nepůvodní, nevlastní) „vznikají z různých slovních druhů a jejich formování v jazyce představuje plynulý proces.“¹³ U některých předložek ale původní jméno zaniklo, proto podle Havránka a Jedličky souvislost takových předložek s jinými slovními druhy nepocítíme (např. *kromě, dle, podle, skrze* apod.).¹⁴ Grepl, Karlík a Nekula tvrdí, že proces změny v předložku probíhá většinou tak, že se „substantivum stane nejprve adverbiem, pak předložkou (*na vzdor; Navzdor sbírala borůvky u cizí stodoly; Navzdory těžkým podmínkám zvítězili*).“¹⁵ Za nejfrekventovanější sekundární předložky můžeme považovat např. předložky *kolem, kvůli, během, kromě, díky, mimo, včetně, vedle, vůči, místo, prostřednictvím, pomocí, okolo, oproti*.¹⁶

V neposlední řadě zde máme **víceslovné struktury**, tj. předložky sekundární, které vznikají ze substantiv ustrnutím jejich nepřímých pádů (*s ohledem na okolnost*). Podle Cvrčka zahrnují víceslovné předložky několik strukturních typů. Říká, že „nejčastějšími jsou spojení předložky a podstatného jména (*z hlediska*) nebo předložky, podstatného jména a další předložky (*v souvislosti s*). Další typy představují spojení přechodníku slovesa a předložky (*nehledě na*), příslovce a předložky (*spolu s*), podstatného jména a předložky (*vzhledem k*) nebo dvou substantiv a předložky (*tváří v tvář*).“¹⁷

Cvrček o víceslovných předložkách dodává, že v češtině jich existuje přes 300, ale stále přibývají.¹⁸ Štícha tvrdí, že lze víceslovné struktury mnohdy zaměnit za primární nebo jednoslovné sekundární předložky. Své tvrzení dokazuje na následujícím příkladu:

---

¹⁰ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 282.

¹¹ Cf. Tamtéž, s. 282.

¹² Cf. HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Op. cit., s. 312.

¹³ GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 346.

¹⁴ Cf. HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Op. cit., s. 313.

¹⁵ GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 346.

¹⁶ Cf. CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 282.

¹⁷ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 283.

¹⁸ Cf. Tamtéž, s. 282.

S ohledem na velký počet pilot bylo rozhodnuto provést zatěžovací zkoušky na třech zkušebních pilotách. – **Kvůli** velkému počtu pilot bylo rozhodnuto provést zatěžovací zkoušky na třech zkušebních pilotách. – **Pro** velký počet pilot bylo rozhodnuto provést zatěžovací zkoušky na třech zkušebních pilotách.¹⁹

2.1.2 Dělení předložek podle spojitelnosti s pády

Druhé dělení předložek v češtině je podle pádů, s nimiž se pojí. Jak jsme zmínili v úvodu o českých předložkách, mohou se pojít se všemi pády kromě vokativu. Podle Havrána a Jedličky se každá předložka pojí s určitým pádem (buď s jedním, nebo i několika různými)²⁰ a v této části práce si jednotlivé pády postupně projdeme.

České předložky, které se pojí s **nominativem**, v češtině neexistují, spadají sem předložky cizího původu. Cvrček dle frekvence za nejčastější považuje výrazy *de, ad, versus, contra/kontra, via* a dodává, že tyto předložky se používají především v psaných textech.²¹ Štícha do této kategorie zahrnuje i cizojazyčné výrazy (*á, bin, de, della, ex, post, von* aj.), které nejsou v češtině v pravém smyslu předložkami, tj. které neoznačují žádný pád a do češtiny se plně neadaptovaly. Dodává, že se pojí výhradně s přejatými výrazy (*Zpíval a capella, jak to měl nejráději, hlasem dosud pevným*).²²

Podle Grepla se s **genitivem** pojí převážná většina sekundárních předložek a jedná se především o předložky *bez, do, kromě, od, u, z/s, za*, popř. o ty, které vznikly složením (např. *zpoza, zeza, zpod*).²³ Udávají hlavně prostorový význam (*u/od lesa, zpod kanape*), časový význam (*od pěti hodin*), ale i konkrétní či abstraktní významy, např. původ (*vyrobena ze dřeva*).²⁴

S **dativem** se pojí předložky *k, (na)proti, díky, vůči, vstříc*, přičemž podle Cvrčka může předložka *k* vyjadřovat mnoho významů: místo (*kráčel k lesu*), čas (*vzbudil se až k polední*), účel (*co si dáte k pití?*), přináležitost či vztah (*čínská civilizace patří k nejstarším na světě*) nebo přibližnost počtu (*mohlo jich být asi tak ke dvěma stům*).²⁵ Také předložka *proti* může vyjadřovat místní vztah (*sedí proti mně u stolku v kavárně*),

¹⁹ ŠTÍCHA, František. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny. I. Morfologie: Druhy slov, tvoření slov*. Op. cit., s. 68.

²⁰ Cf. HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Op. cit., s. 314.

²¹ Cf. CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 283

²² Cf. ŠTÍCHA, František. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny. I. Morfologie: Druhy slov, tvoření slov*. Op. cit., s. 70.

²³ Cf. GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 342.

²⁴ Cf. Tamtéž, s. 342.

²⁵ Cf. CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 285.

nesouhlas či zamezení něčemu (*sirup proti kašli*) nebo srovnání (*mají proti nám velkou výhodu*).²⁶

U předložek pojících se s **akuzativem** je podle Grepla hlavní místní (konkrétně směrový) význam. Jedná se např. o předložky *mimo, na, o, pod, přes za*.²⁷ Kromě označování místa mohou vyjadřovat i čas (*na podzim se sklízí*), účel (*chodit se džbánem pro pivo*) nebo zřetel (*nemá nadání na jazyky*).²⁸

Předložek, které se pojí s **lokálem**, není mnoho, konkrétně jde o *při, o, na, po, v* a Grepl píše, že kromě opětovného vyjádření místa a času také vyjadřují vztah k obsahu děje (*mluvit o jídle*), okolnosti (*chodit o holi*), solidaritu (*stát při někom*), význam množství/velikosti (*prodávat po koruně*) nebo distribuci (*dali si po pivu*).²⁹

S **instrumentálem** se také nepojí příliš předložek, a to *před, mezi, za, nad, pod, napříč*. Cvrček říká, že vyjma předložky *s* mají tyto všechny především prostorový význam, přičemž spojením jména s předložkou odpovídáme na otázku „kde?“. ³⁰ K předložce *s* Grepl také dodává, že označuje hlavně spojení s něčím, příslušnost (*kočička s pejskem pekli dort*), průvodní okolnosti (*s radostí*) a zřetel (*se starou stodolou byly problémy*).³¹

2.1.3 Vokalizace předložek

Některé předložky tvořené nebo zakončené souhláskou mohou mít kromě své základní, nevokalizované formy také formu vokalizovanou. Jde především o předložky primární neslabičné (*s/se, z/ze, v/ve, k/ke/ku*), ale i o předložky slabičné zakončené na souhlásku (*od, nad, pod, bez* atd.).³² Cvrček o těchto předložkách praví, že se jejich vokalizovaná obdoba používá tehdy, pokud následující slovo začíná stejnou nebo podobnou souhláskou jakou předložka končí – za příklady udává párovou znělou nebo neznělou hlásku a sykavkou ostrou nebo tupou (*ve velkých městech, ze studánky*), případně když následující slovo začíná skupinou souhlásek (*ke stromu*).³³

Havránek s Jedličkou upřesňují, že k vokalizaci dochází vždy, pokud předložka předchází slovu, které začíná skupinou tří souhlásek. Jestliže stojí před skupinou dvou

²⁶ Cf. CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 285.

²⁷ Cf. GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 343.

²⁸ Cf. CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 286.

²⁹ Cf. GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 345.

³⁰ Cf. CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 287.

³¹ Cf. GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 345.

³² Cf. HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Op. cit., s. 313.

³³ Cf. CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 288.

souhlásek, může mít podobu jak neslabičnou, tak i slabičnou (*k studentům, ke stolu*).³⁴ Žádné konkrétní pravidlo pro správné používání však nestanovují. Grepl dodává, že předložka *k* může mít i vokalizovanou podobu *ku* v ustálených spojeních, která začínají hláskou *p* (např. *ku podivu / kupodivu, ku příkladu / kupříkladu, ku pomoci, ku prospěchu, ku Praze*) nebo ve spojení s číslovkami (*jedna ku dvěma*).³⁵

Cvrček vytyčuje jedinou výjimku, a to slovní spojení *s sebou*, kde předložku v mluveném projevu vyslovujeme a realizuje se jenom v psaném textu. Dodává, že „vokalizované podoby předložek *nade, ode, pode, přese, přede* se pravidelně vyskytují především ve spojeních s tvary zájmena *já (ode mne), všechno (přese všechno)* a substantiva *dveře (přede dveřmi)*.“³⁶

2.1.4 Opakování předložek

V češtině může docházet k mylnému opakování předložek tam, kde nejsou třeba, a naopak jejich vynechávání tam, kde by být měly. Grepl říká, že pokud se předložka vztahuje k několika substantivům, je nutné ji opakovat především v odborném stylu. Dále pak tehdy, pokud jsou substantiva spojena jinak než spojkou nebo se vyskytují v jiném poměru než slučovací (*díval se hned na ni, hned na matku; přemýšlel nejen o Bohu, ale i o problémech veskrze pozemských*). Je vhodné ji podle něj opakovat i tehdy, pokud je mezi několikanásobným větným členem vložena věta nebo člen jiný (*Mířil zjevně ke keřům, které ho mohly skrýt, ba snad přímo k našemu domu*).³⁷

Havránek s Jedličkou vysvětlují, že se předložky zpravidla neopakují v některých ustálených spojeních (*přes hory a doly*) nebo pokud jsou členy rozvity společným přívlastkem, popř. jsou-li závislé jako několikanásobný přívlastek na společném řídicím podstatném jméně (*rozložila věci po stolech, židlich, poličkách a postelích* → tj. po nábytku).³⁸ Grepl dodává, že pokud v tomto případě předložku opakujeme, „zdůrazňujeme význam jednotlivých substantiv a text se poněkud rozvolňuje (*Putovali přes hory a doly* → *Putovali přes hory a přes doly, kolem panských sídel i kolem chatrčí*).“³⁹ Podle něj můžeme předložky opakovat v uměleckém stylu, tj. v poezii, lidových písních atp. (např. Petr Bezruč: *Tam pod horami, pod vysokými*).⁴⁰

³⁴ Cf. HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Op. cit., s. 313.

³⁵ Cf. GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 346.

³⁶ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Op. cit., s. 288.

³⁷ Cf. GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 349.

³⁸ Cf. HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Op. cit., s. 316.

³⁹ GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Příruční mluvnice češtiny*. Op. cit., s. 350.

⁴⁰ Cf. Tamtéž, s. 350.

2.2 Předložky ve španělštině

Královská španělská akademie (dále RAE) charakterizuje předložky jako neohebná a téměř vždy nepřízvučná slova, která uvozují větné členy.⁴¹ Podle *Diccionario de la lengua española* jsou předložky také skupina neohebných slov, která uvozuje větné členy, DLE navíc definuje, že členy jsou většinou jmenné či větné a tvoří s nimi syntaktickou vazbu.⁴² Podle E. Nāñez Fernández je předložka „spojovací výraz či větný člen, který stojí před členem jiným (obecně jde o substantivum či jiné syntakticky ekvivalentní slovo), s nímž rozvíjí další substantivum (*hombre sin dinero*), sloveso (*vengo de Madrid*), adjektivum (*libre de deudas*) či adverbium (*delante de mi casa*).“⁴³

Zavadil a Čermák v *Mluvnici současné španělštiny* definují předložky jako „operátory vyjadřující vztahy mezi substantivalii (substantivy a kvazisubstantivy) a jinými slovními druhy, v nichž předložka figuruje jako člen řídící a substantivale jako člen závislý“.⁴⁴ Dodávají, že zatímco v češtině předložka řídí pád podřízeného substantiva, ve španělštině jsou izolačním vyjádřením pádových funkcí, poněvadž se ve španělštině pády nedochovaly.⁴⁵

Dle S. Garcíi, A. Meilána a H. Martíneze, autorů *Construir bien en español: La forma de las palabras*, mají předložky dvě hlavní úlohy: doplňovat významový obsah predikátu (ukazují na příkladech *Juan ama a su hija; dieron caramelos a los presentes; creemos en la amistad*) a být rozvíjejícími členy, které umožní substantivům chovat se jako adjektiva či adverbia (ukazují na příkladu *el niño duerme en el sofá*, kdy předložka *en* dovoluje, aby substantivum *el sofá* vykonávalo stejnou funkci jako příslovečné určení místa, tzn. *duerme allí*).⁴⁶ I Zavadil a Čermák vymezují dvojí funkci předložek, a to **jazykově strukturační** (pádovou), kdy je předložka vázána na základní syntaktické pády (genitiv, dativ, akuzativ) a postrádá lexikální význam (např. *el color de casa*), a **sémanticky relační** (věcněvýznamovou), kdy předložka v návaznosti na pády objektiv a

⁴¹ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2009, s. 557.

⁴² RAE. *Diccionario de la lengua española*. Internetový slovník. [online]. [cit. 2020-04-13]. Dostupné z: <https://dle.rae.es/preposición>.

⁴³ Vlastní orientační překlad, originál: „La preposición es un nexo o palabra de enlace que se antepone a otra (generalmente un sustantivo o palabra equivalente) con la que forma un complemento de otro sustantivo (*hombre sin dinero*), de un verbo (*vengo de Madrid*), de un adjetivo (*libre de deudas*), de un adverbio (*delante de mi casa*).“ NÁÑEZ FERNÁNDEZ, Emilio. *Uso de las preposiciones*. Madrid: Sociedad General Española de Librería, 1997, s. 9.

⁴⁴ ZAVADIL, Bohumil – ČERMÁK, Petr. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010, s. 397.

⁴⁵ Cf. Tamtéž, s. 397.

⁴⁶ Cf. GARCÍA, Serafina – MEILÁN, Antonio – MARTÍNEZ, Hortensia. *Construir bien en español. La forma de las palabras*. Oviedo: Ediuno, 2004, s. 245

cirkumstativ rozlišuje různé varianty významů (např. *hablamos de lingüística, iré en tren*). U funkce sémanticky relační však autoři poukazují na problém významové interpretace předložek, kdy např. předložka *de* může mít mnoho významů v závislosti na členech, se kterými se pojí (*Salió de la casa; Abren de ocho a doce; Hablamos de lingüística*).⁴⁷

Ve všech gramatických publikacích bývají předložky děleny dle odlišných kritérií, většinou na předložky primární (vlastní) a předložky sekundární (nevlastní). V *Mluvnici současné španělštiny* se Zavadil a Čermák přiklánějí k rozdělení předložek na primární a sekundární a jejich terminologie se budeme držet i v této práci. **Předložky primární** (simplexní) definují jako jednoslovné, většinou etymologicky původní a ve španělštině mezi ně patří: *a, ante, bajo, con, contra, de, desde, en, entre, hacia, hasta, para, por, sin, sobre, tras*, včetně zastaralých *cabe, so, vía, versus*.

Předložky sekundární (komplexní) charakterizují jako etymologicky nepůvodní, kdy mohou být jak jednoslovné (utvořené původně z jiných slovních druhů – *durante, cuando, donde* apod.), tak i víceslovné (tvořené pomocí substantiv nebo adverbii a primárních předložek – *gracias a, delante de, a causa de* apod.).⁴⁸ Práce je zaměřena na předložky *para* a *por*, které tvoří také komplexní předložky, avšak my se jimi budeme zabývat především coby předložkami primárními.

2.2.1 Předložkový konec, předložková vazba

Pojem **předložkový konec** (*término de la preposición*)⁴⁹ je dle RAE chápán jako jmenná skupina uvozovaná předložkou, která může zahrnovat jak substantiva (*anillo de oro*), tak i adjektiva (*desde muy pequeño*), adverbia (*desde detrás de la puerta*), další předložky (*Andaba por entre las mesas* – více k seskupování předložek v 2.2.2), vedlejší věty podmětné (*la incertidumbre de si estará vivo*) nebo i vedlejší věty vztažné bez vyjádřeného antecedentu, které se nominální skupině přibližují (*Háblame de lo que te preocupa*).⁵⁰

⁴⁷ Cf. ZAVADIL, Bohumil – ČERMÁK, Petr. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Op. cit., s. 398.

⁴⁸ Tamtéž, s. 398-401.

⁴⁹ Vlastní překlad na základě charakteristiky v díle S. Gili y Gayi: „Typickou funkcí předložek je spojovat jakýkoli větný člen a jeho rozvíjející větný člen. Tento druhý prvek označme názvem *předložkový konec*, v souladu s Bellovou terminologií, protože právě u něj končí a dovršuje se vztah, který předložka stanovuje.“

Originál: „Designaremos a ese último con el nombre de *término de la preposición*, de acuerdo con la nomenclatura de Bello, porque en él termina y se consuma la relación que la preposición establece.“ GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. La Habana: Edición revolucionaria, 1966, s. 246.

⁵⁰ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 557.

Spojení jmenné části s předložkou se nazývá **předložková vazba**, příp. předložkový pád (*el grupo preposicional*).⁵¹ Předložka ve španělštině vždy stojí před jmennou částí, tzn. v případě, že je nutné ve větě měnit slovosled, je třeba hýbat s celou vazbou. Rozdělení předložky od zbytku vazby by bylo gramaticky nesprávné (např. v otázce *De qué estás hablando?* nelze předložku oddělit a říct **Qué estás hablando de?*).

2.2.2 Předložkové korelace, předložkové sekvence

Kromě dvou základních termínů popsaných v předchozí podkapitole zmiňuje RAE i pojmy předložkové korelace a předložkové sekvence.⁵² **Předložkové korelace** (*correlaciones de preposiciones*) popisuje jako „komplexní výrazy o dvou předložkách, v nichž každá tvoří vlastní předložkovou vazbu“⁵³, kdy první z nich je většinou předložka *de/desde* a druhou předložka *a/hasta/hacia*. Tyto předložkové korelace mohou být nositeli různých významů, např. *Vivió en Maracaibo de los 20 a los 30 años* (časový), *el camino va desde la Hacienda La Pastora hasta el pueblo de Villegas* (místní) nebo *querían hablar con todo el mundo, desde el director general hasta el más humilde empleado* (vymezení hierarchie, pořadí).⁵⁴

V jazyce mluveném i psaném se může stát, že se setkáme se dvěma předložkami jdoucími bezprostředně za sebou. Tento jev RAE označuje jako **předložkové sekvence** (*secuencias de preposiciones*), kdy jmenná skupina první předložky je zároveň předložkovou vazbou té druhé.⁵⁵ Ukazuje to na příkladu *Iba por entre los árboles* (*Procházel jsem se mezi stromy.*) a sekvenci segmentuje tak, že jmenná skupina předložky *por* je celý zbytek *entre los árboles*, včetně předložky druhé:

*Iba [por [entre los árboles]].*⁵⁶

Avšak ne všechny předložky, které se ve španělštině nachází vedle sebe, tvoří zmiňovanou sekvenci. Jde konkrétně o kombinace s předložkami, které tvoří adjektivní či adverbialní vazbu (*de a pie; por de pronto*), které uvozují nepřímou otázku či zvolání (*preocupados por con quién se firmaría el acuerdo*) nebo ty, které se svou předložkovou

⁵¹ HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986, s. 312.

⁵² Vlastní překlady na základě podobných významových protějšků v češtině.

⁵³ Vlastní orientační překlad, originál: „Las correlaciones son expresiones complejas formadas por dos preposiciones, cada una con su propio término.“ RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2009, s. 572.

⁵⁴ Cf. Tamtéž, s. 573.

⁵⁵ Cf. Tamtéž, s. 573.

⁵⁶ Tamtéž, s. 573.

vazbou vloží mezi první předložku a její vazbu (*Sin con esta afirmación querer sentar cátedra, la amistad es lo más importante de la vida*).⁵⁷

Při překladu španělských předložkových sekvencí do češtiny je konstrukce vyjádřena většinou pomocí jedné předložky, případně, pokud je to možné, spřežkou:

Del extremo norte de la playa, **de entre** unas rocas, aparecieron entonces dos figuras. → Vtom se na severním výběžku pláže vynořily **mezi** skalami dvě postavy.⁵⁸

(...) extraía su macuto y una bolsa de cuero **de bajo** la cama (...) → vytáhla svůj batoh a koženou tašku **zpod** postele...⁵⁹

Závěrem kapitoly lze předložky definovat jako neohebné slovní druhy bez schopnosti stát jako samostatný člen a plnit sémantickou funkci. Předložky se vždy vážou na jmennou skupinu, kterou španělsky nazýváme *término de la preposición*, a ve vzniklé předložkové vazbě plní funkci řídicího členu. Předložky můžeme dělit na primární, etymologicky původní, a sekundární, etymologicky nepůvodní. Také jsme se dozvěděli, že se španělské předložky na rozdíl od češtiny mohou vzájemně kombinovat a tvořit předložkové sekvence.

---

⁵⁷ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 573.

⁵⁸ Roberto Bolaño: *Divocí detektivové*. Překl. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2008.

⁵⁹ Juan Marsé: *Divka se zlatými kalhotkami*. Překl. Marie Jungmannová, Praha: Odeon, 2010.

3. Španělské předložky *para*, *por*

Předložky, kterými se budeme v následujících podkapitolách zabývat, jsou *para* a *por*. José Laguna Campos ve své knize *Gramática de las preposiciones* označuje tyto dvě předložky za nepostradatelnou součást ve studiu španělských předložek a také zmiňuje, že obecným pravidlem, které můžeme v různých gramatikách najít, je, že *por* vyjadřuje příčinu a *para* účel nebo cíl.⁶⁰

J. de Bruyne v *Gramática descriptiva de la lengua española* v kapitole „Las preposiciones“ píše, že používání předložek *para* a *por* představuje jeden z největších problémů španělského jazyka pro nerodilé mluvčí. Často mají dojem, že se mohou tyto dvě předložky libovolně zaměňovat, ve skutečnosti si však nejsou téměř vůbec podobné a dají se zaměnit pouze v určitých případech.⁶¹ Podle F. Matte Bona často dochází k zaměňování předložek i u rodilých mluvčí.⁶²

Autorky M. C. Caballero Rubio a J. B. Corral Hernández ve svém článku „Las preposiciones locativas en español e italiano“ častou záměnnost předložek přisuzují faktu, že v mnoha jazycích se příčina a účel vyjadřují pouze jednou společnou předložkou, proto je často pro studenty španělštiny těžké rozlišit správné významy těchto předložek.⁶³ V této práci nejprve charakterizujeme každou předložku zvlášť a následně se zaměříme jak na rozdíly v jejich užití, tak i na možnou záměnnost.

3.1 Předložka *para*

Nyní se konkrétněji zaměříme na španělskou předložku *para*, která vznikla z latiny spojením předložek *per* a *ad*.⁶⁴ Frederico Hanssen její vývoj blíže vysvětluje a říká, že když se ve staré kastilštině místo předložky *per* začalo využívat *por*, ve spojení s předložkou *ad* utvořily *pora*. To se časem kvůli asimilaci samohlásek přetvořilo do formy *para*, v jaké předložku známe dnes.⁶⁵ RAE ji popisuje především jako prostředek pro

---

⁶⁰ Cf. LAGUNA CAMPOS, José. Gramática de las preposiciones. In *Las gramáticas y los diccionarios en la enseñanza del español como segunda lengua: deseo y realidad*. Ed. María Auxiliadora Castillo Carballo. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2005, s. 530.

⁶¹ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. In *Gramática descriptiva de la lengua española: Sintaxis básica de las clases de palabras*. Madrid: Espasa Calpe, 2000, s. 678.

⁶² Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Madrid: Edelsa, 1999, s. 288.

⁶³ Cf. CABALLERO RUBIO, María del Carmen – CORRAL HERNÁNDEZ, Julia Beatriz. Las preposiciones locativas en español e italiano. In *El español como lengua extranjera: del pasado al futuro*. Eds. Kira Alonso, Francisco Moreno Fernández, María Gil Bürmann. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá, 1998, s. 201.

⁶⁴ Cf. HANSEN, Frederico. *Gramática histórica de la lengua castellana*. Buenos Aires: El Ateneo, 1945, s. 311.

⁶⁵ Cf. Tamtéž, s. 311.

vyjádření účelu či záměru (kam zahrnuje i užitečnost/účel věci), může vyjadřovat ale i směr, čas nebo adresáta.⁶⁶ Tato vyjádření podrobněji vysvětluje J. De Bruyne,⁶⁷ z jehož práce budeme převážně vycházet. V následujících podkapitolách si jednotlivé významy blíže vysvětlíme.

3.1.1 Vyjádření účelu, záměru

Podle RAE jde o nejčastější využití předložky *para*.⁶⁸ Pomocí této předložky lze vyjádřit záměr subjektu, který se snaží dobrat skrze nějakou akci či proces k výsledku,⁶⁹ pro uvození vedlejších vět účelových předložka předchází buď infinitivu, nebo spojce *que* se slovesem v subjunktivu:

(1) Te he traído un libro **para que te entretengas**.⁷⁰

(2) Salí un momento **para dar** un recado al conserje.⁷¹

Předložka nemusí vždy uvádět pouze účelové věty, do této kategorie také spadá označení účelu/záměru věci, k němuž byly určeny:

(3) Tela buena **para camisas**.⁷²

Dále se může pojít se slovesem *estar* a utvořit tak konstrukci *estar para* + infinitiv, která vyjadřuje děj, který má bezprostředně nastat (4).⁷³ De Bruyne tuto konstrukci v záporném tvaru *no estar para* popisuje jako prostředek pro vyjádření nechuti či neschopnosti (5). Dodává, že je možné použití i slovesa *ser*.⁷⁴

(4) El tren **está para salir**.⁷⁵

(5) Pensábamos hacerlo en seguida porque **ni yo ni ella estamos para** perder el tiempo.⁷⁶

3.1.2 Vyjádření směru, pohybu

Předložka *para* slouží také pro označení cesty do určité destinace, De Bruyne charakterizuje význam předložky jako ekvivalentní ke slovnímu spojení *con dirección*

---

⁶⁶ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2009, s. 569.

⁶⁷ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. In *Gramática descriptiva de la lengua española: Sintaxis básica de las clases de palabras*. Madrid: Espasa Calpe, 2000, s. 661-703.

⁶⁸ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 569.

⁶⁹ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Madrid: Edelsa, 1999, s. 296.

⁷⁰ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 296.

⁷¹ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 678.

⁷² Tamtéž, s. 678.

⁷³ Cf. GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. La Habana: Edición revolucionaria, 1966, s. 255.

⁷⁴ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 678.

⁷⁵ Tamtéž, s. 255.

⁷⁶ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 679.

a.⁷⁷ *Para* nevyjadřuje směr tak konkrétně jako předložka *a*, bývá použita především v obecnějším kontextu a přirovnávána k předložce *hacia*. F. Matte Bon obě předložky rozlišuje v náhledu na cíl – zatímco u předložky *hacia* hovoříme o směru a cíl není přesně určen, u předložky *para*, ačkoli také vyjadřujeme směr, vždy v souvislosti s cílem.⁷⁸ Můžeme tedy říct, že významově se předložka *para* staví mezi předložky *a* a *hacia*.

(6) Iba **para mi casa**, cuando me salió al paso un encapuchado.⁷⁹

Samuel Gili y Gaya v knize *Curso superior de sintaxis española* také porovnává rozdíly ve využití předložek *a*, *para*. V souvislosti s tím dodává, že není možné použít předložku *para* ve spojení se slovesy pohybu, která nějakým způsobem vyjadřují jeho konec (vysvětluje na slovesu *llegar* – můžeme říct *llegaremos a Caracas*, ale ne *llegaremos *para Caracas*).⁸⁰

3.1.3 Vyjádření času

Předložka se může používat také v časových konstrukcích pro vyjádření určité doby či lhůty (7), F. Matte Bon navíc zmiňuje možnost pomoci předložky *para* vyjádřit také nejzazší termín, do kdy je potřeba něco udělat, splnit (8):⁸¹

(7) Lo dejaremos **para mañana**.⁸²

(8) –¿Nos vemos esta noche?

–Es que tengo que acabar esta traducción **para mañana**.⁸³

Gili y Gaya tvrdí, že ačkoli se předložka mnohdy pojí s konkrétním časovým údajem, lze její pomocí naznačit přibližný čas⁸⁴ (v tomto případě dle De Bruyna nabývá *para* podobného významu jako předložky *hacia* či *sobre*⁸⁵):

(9) Vendré **para las cinco**.⁸⁶

Pomocí předložky také lze vyjadřovat trvání situace, kterou naznačuje aktivní sloveso (10) a v neposlední řadě je s časovým významem spojována i účelová konstrukce *estar para*, kdy hovoříme o ději, který má bezprostředně nastat (viz 3.1.1).

⁷⁷ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 679.

⁷⁸ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 290.

⁷⁹ GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Madrid: Editorial Gredos, 1988, s. 214.

⁸⁰ Cf. GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. Op. cit., s. 254.

⁸¹ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 291.

⁸² DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 679.

⁸³ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 291.

⁸⁴ Cf. GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. Op. cit., s. 254.

⁸⁵ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 679.

⁸⁶ Tamtéž., s. 679.

(10) Se lo he prestado **para una semana**.⁸⁷

3.1.4 Vyjádření hlediska, porovnávání protikladů

De Bruyne tuto funkci předložky *para* pojmenovává jako „vyjadřování vztahů mezi lidmi, věcmi či situacemi“, ačkoli následně říká, že „v tomto významu může předložka *para* vyjadřovat i myšlenku jisté nerovnosti nebo něčeho překvapivého, nečekaného.“⁸⁸ Pro větší přehlednost a lepší orientaci v češtině tuto funkci pojmenujeme obecně jako **vyjádření mínění/hlediska** (11) a **porovnávání protikladů** (12). Se stejnými pojmy budeme následně pracovat i v praktické části.

(11) **Para mí**, tienes toda la razón del mundo.⁸⁹

(12) ¡Bien poco haces **para lo que te pagan!**⁹⁰

Valentín García Yebra v knize *Claudación en el uso de preposiciones* zmiňuje možnost tohoto využití se slovesy vyjadřujícími formu komunikace či přemýšlení (např. *decir, pensar, leer*). V těchto případech předložka *para* vztahuje danou akci pouze na toho, kdo ji vykonává.⁹¹

(13) Leía **para sí**.⁹²

Do této kategorie De Bruyne zahrnuje i možnost použití komplexní předložky *para con* ve významu *en el trato con* či *con respecto a* (14), podle F. Matte Bona je navíc také v případě, že předložce *para* předchází adjektivum, možné vyjádřit schopnosti podmětu (15).⁹³

(14) Nuestra actitud **para con estos problemas** ha de ser la misma.⁹⁴

(15) Es muy **buena para cocinar**, vas a ver.⁹⁵

3.1.5 Vyjádření adresáta

Poslední funkcí předložky *para*, kterou RAE ve výše zmiňované definici stanovuje, je vyjádření adresáta, ačkoli této funkci se De Bruyne ve svém článku již nevěnuje. F. Matte

---

⁸⁷ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 680.

⁸⁸ Vlastní orientační překlad, originál: „Con este valor, *para* puede implicar idea de cierta desproporción o de algo sorprendente, no inmediatamente esperable.“ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 680.

⁸⁹ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 296.

⁹⁰ ESCARPANTER, José. *Eso no se dice. El rompecabezas de las preposiciones*. Madrid: Editorial Playor, 1995, s. 80.

⁹¹ Cf. GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 213.

⁹² Tamtéž., s. 213.

⁹³ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 297.

⁹⁴ SECO, Manuel. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 2002, s. 331.

⁹⁵ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 297.

Bon zde klade důraz na znázorňování následnosti a vysvětluje, že předložka *para* může být v tomto kontextu nahrazená španělskou předložkou *a* pro vyjádření nepřímého předmětu. Upozorňuje však na rozdíl, kdy při použití předložky *a* vzniká mezi prvky A a B (kdy A je dárce a B příjemce) přímý vztah, zatímco při použití předložky *para* se klade větší důraz na přijetí, které bude teprve následovat.⁹⁶

(16) Le he comprado un reloj **a** Paco. – He comprado un reloj **para** Paco.⁹⁷

Podle S. Gili y Gayi předložka *para* přidává v nepřímém předmětu na rozdíl od předložky *a* nádech účelovosti: v příkladu (17b) můžeme významem více vymežit účel, k němuž byl dopis určen. Ve větě lze oddělit příjemce dopisu od adresáta (*Nos trajeron una carta para Mercedes*), tudíž zde předložka *para* již nevyjadřuje nepřímý předmět, ale blíže předmět rozvíjí, v našem případě *Mercedes*. U předložky *a* toto udělat nelze.⁹⁸

(17) a) Trajeron una carta **a** Mercedes.

b) Trajeron una carta **para** Mercedes.⁹⁹

3.1.6 Ostatní

Dalším možným využitím předložky *para* je podle Manuela Seca v knize *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española* vyjádření času, konkrétně počet chybějících minut do následující hodiny (tzn. namísto *las ocho menos cinco* lze výraz obrátit na *cinco minutos para las ocho*). Říká, že jde o anglicismus, který se do španělštiny dostal skrz rádiové hlasatele a který se v některých amerických zemích běžně používá:¹⁰⁰

(18) Llegué a la pensión **veinte para las cuatro**.¹⁰¹

M. Seco udává jako další využití předložky *para* vyjádření vzájemného vztahu mezi dvěma prvky formou porovnání nebo znázornění protikladu:¹⁰²

(19) ¡Con buena calma te vienes **para la prisa que yo tengo!**¹⁰³

Pokud předložce předchází sloveso *ser* nebo *tener*, předložka funguje jako prostředek pro vyjádření dostatku – můžeme říct, že předložka významově zastupuje vypuštěné adverbium *bastante*:¹⁰⁴

⁹⁶ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 297.

⁹⁷ Tamtéž, s. 297.

⁹⁸ Cf. GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. Op. cit., s. 255.

⁹⁹ Tamtéž, s. 255.

¹⁰⁰ Cf. SECO, Manuel. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 2002, s. 331.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 331.

¹⁰² Cf. Tamtéž, s. 331.

¹⁰³ Tamtéž, s. 331.

¹⁰⁴ Cf. GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Madrid: Editorial Gredos, 1988, s. 215.

(20) Eso que ha dicho **es para romperle la cara**.¹⁰⁵

(21) Con eso **tiene para comer**.¹⁰⁶

3.2 Předložka *por*

V této podkapitole se zaměříme na španělskou předložku *por*, která je považována za nejvíce mnohoznačnou ze španělských předložek,¹⁰⁷ a její použití. O vývoji této předložky F. Hanssen píše, že vznikla z latinských předložek *per* a *prō*. Jejich spojením předložka převzala všechny významy, které obě v latině nesly, což může být důvodem, proč má předložka *por* tolik možných významů. Zároveň upozorňuje na to, že je v tomto španělština odlišná a často u předložky *por* dochází k nedorozumění a záměně za jevy z jiných neolatinských jazyků.¹⁰⁸ Podle RAE můžeme její pomocí vyjadřovat směr pohybu či přibližné umístění, čas, příčinu nebo konatele děje v trpném rodě. Dále lze předložkou *por* označit i prostředek či způsob, účel nebo určit cenu či výměnu (věcí i osob).¹⁰⁹ De Bruyne k významu předložky přidává i vyjádření rovnocennosti mezi věcmi či osobami,¹¹⁰ opět budeme při rozebírání jednotlivých významů vycházet převážně z jeho již citovaného článku.

3.2.1 Vyjádření příčiny

Jak bylo zmíněno v úvodu kapitoly o předložkách, obecně gramatické příručky uvádí vyjádření příčiny jako hlavní funkci předložky *por*. Podle RAE lze příčinu vyjádřit spojením předložky jak se jmennou skupinou (22), tak i s větou vedlejší za použití infinitivu (23).¹¹¹ De Bruyne zmiňuje i možné využití v eliptických větách (23, 24), ze kterých je vypuštěno sloveso *ser* (potažmo *estar*). Předložka *por* v takových případech zachovává význam věty či slovního spojení a umožní příjemci kontext bez problému pochopit.¹¹²

(22) No comió **por el disgusto** que tenía.¹¹³

(23) Lo regañaron **por perezoso y por hablar con sus compañeras**.¹¹⁴

---

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 215.

¹⁰⁶ GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 215.

¹⁰⁷ Cf. CABALLERO RUBIO, María del Carmen – CORRAL HERNÁNDEZ, Julia Beatriz. *Las preposiciones locativas en español e italiano*. Op. cit., s. 202.

¹⁰⁸ Cf. HANSEN, Frederico. *Gramática histórica de la lengua castellana*. Op. cit., s. 304.

¹⁰⁹ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 569-570.

¹¹⁰ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 687.

¹¹¹ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 570.

¹¹² Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 685.

¹¹³ SECO, Manuel. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Op. cit., s. 347.

¹¹⁴ RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 570.

- (24) Claro es que Kafka estaba enfermo, tuberculoso, había sido perseguido **por judío**.¹¹⁵

Do této kategorie De Bruyne řadí i případy, kdy předložka *por* vyjadřuje příčinu ve větách, které vyjadřují pocity (náklonnost, lásku, bolest, averzi atd.) a úsilí:¹¹⁶

- (25) Mira, no quiero que **sufiras por ella**.¹¹⁷

Příčinná funkce předložky dle De Bruyna vysvětluje také užívání slovních vazeb typu *porque, porqué, por qué, por ello, por esto* atd. (26), dále sloves vyjadřujících volbu, která se s předložkou *por* pojí (např. *optar, decidirse, votar*) nebo ve frázích při pronášení přípitku (27).¹¹⁸ Také dodává, že v neformální mluvě může být *por* použito v otázce místo adverbiální vazby *por qué* (28).¹¹⁹

- (26) No pudo asistir **porque** estaba ausente.¹²⁰

- (27) **Brindo por** el buen éxito de la expedición.¹²¹

- (28) –Hoy no salgo.

–**¿Por?**

–Porque está enfermo mi hermano.¹²²

Předložku také můžeme použít pro vyjádření podpory či sympatií s určitou činností ve významu *en favor de*, RAE ji v tomto případě pojmenovává jako **vyjádření orientace či úmyslu**.¹²³ Předložka s aktivním slovesem směřují význam spíše do budoucnosti (29), potažmo se mohou vztahovat i na hypotetické události (30), avšak není to pravidlem.

- (29) La gente nueva **está por la píldora**, el aborto, el amor libre y punto.¹²⁴

- (30) ... se sacrifica **por el futuro del hijo**.¹²⁵

Posledním případem, kdy může předložka *por* nabývat příčinného významu, jsou dle De Bruyna konstrukce, v nichž se opakuje sloveso (např. *hablar por hablar*).¹²⁶

---

¹¹⁵ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 685.

¹¹⁶ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 685.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 685.

¹¹⁸ Cf. Tamtéž, s. 684.

¹¹⁹ Cf. Tamtéž, s. 685.

¹²⁰ RAE. *Diccionario de la lengua española*. Internetový slovník. [online]. [cit. 2020-06-10]. Dostupné z: <<https://dle.rae.es/porque?m=form>>.

¹²¹ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 684.

¹²² Tamtéž, s. 685.

¹²³ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española (2009)*. Obra completa, s. 2272. [online]. [cit. 2020-06-17]. Dostupné z: <<http://aplica.rae.es/grweb/cgi-bin/buscar.cgi>>.

¹²⁴ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 687.

¹²⁵ NÁÑEZ FERNÁNDEZ, Emilio. *Uso de las preposiciones*. Madrid: Sociedad General Española de Librería, 1997, s. 18.

¹²⁶ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 685.

3.2.2 Vyjádření účelu

Podle RAE je ve vyjádření účelu význam předložky *por* velmi blízký použití předložky *para*.¹²⁷ Hranice při používání je však tenká a v tomto případě se mohou obě předložky volně zaměňovat bez změny významu, použití předložky *por* může posluchači leda vnuknout lehký náznak příčinnosti.¹²⁸ V některých případech lze na výrok nahlížet z různých perspektiv:

- (31) –Se han formado y las comisiones.
–Quiénes son?
–Presiden Rius, **por los tejidos**; Marín **para las sedas** y Moixó **para el yute y derivados**.¹²⁹

De Bruyne na výše zmiňovaném příkladu ukazuje možné významové odchylky, pokud použijeme obě předložky ve stejném kontextu. Úsek *por los tejidos* můžeme interpretovat jako *delegados por los representantes de los tejidos* – v tomto případě *por* uvádí agens pasivní věty (viz dále 3.2.3), zatímco *para el yute* je eliptické vyjádření věty *para representar a los fabricantes de yute*, tzn. jasné vyjádření účelu.¹³⁰

Ve španělštině se můžeme setkat i s kombinací příčiny a účelu (špan. *causa final*), kdy předložka odkazuje na určitou akci, ale daná akce zároveň těží ze svého konání (32). Tehdy je předložka *por* ekvivalentní předložce *para*.¹³¹ Daša Grković ve svém článku „Valores y algunos usos de las preposiciones por y para“ zmiňuje, že v případě spojení *por + infinitiv* záleží na akci hlavního slovesa. Pokud chceme vyjádřit příčinu, akce slovesa v infinitivu musí být předcházející nebo simultánní s akcí hlavního slovesa (33), zatímco když v infinitivu sloveso vyjadřuje následnost, význam *por* je účelový – v takovém případě je možno obě předložky volně zaměnit (34).¹³²

- (32) Están en huelga **por** el aumento de sueldo.¹³³
(33) Le duele cabeza **por no haber desayunado**.¹³⁴
(34) Lleva sombrero **por tener cubierta la cabeza**.¹³⁵

¹²⁷ Cf. RAE. *Esbozo de Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1973, s. 442.

¹²⁸ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 682.

¹²⁹ Cf. Tamtéž, s. 682.

¹³⁰ Tamtéž, s. 682.

¹³¹ Cf. GRKOVIĆ, Daša. Valores y algunos usos de las preposiciones por y para. *Strani Jezici*, 2012, vol. 41, núm. 4, s. 342.

¹³² Cf. Tamtéž, s. 342.

¹³³ Tamtéž, s. 342.

¹³⁴ Tamtéž, s. 342.

¹³⁵ Tamtéž, s. 342.

Účel předložka vyjadřuje i ve spojení se slovesy pohybu (např. *ir, venir, volver, salir*). Je zde však riziko možné záměnnosti významu s jinými funkcemi předložky – nicméně když před *por* přidáme předložku *a*, jde čistě o vyjádření účelu. Ačkoli se tento způsob rozlišování v americké španělštině zatím příliš nepoužívá, podle RAE jde ve Španělsku o čím dál častější jev, který tuto nejednoznačnost řeší:¹³⁶

(35) **Voy por** mi hijo.¹³⁷

(36) **Voy a por** mi hijo.¹³⁸

Z výše uvedených příkladů můžeme pozorovat zmiňovaný kontrast mezi vyjádřením příčiny a účelu. Zatímco u příkladu (35) je možné větu chápat jako „jdu hledat své dítě“, tzn. jde o větu účelovou, nabízí se i další, tentokrát příčinná interpretace: „jdu (tam) kvůli svému dítěti“.¹³⁹ Naopak v příkladu (36) je jasný pouze jeden význam, a to účelový. RAE navíc zmiňuje i možnost vyjádření opačného významu pomocí předložkové sekvence *de por*, která není příliš častá, ale existují o jejím výskytu důkazy v evropské lidové španělštině:¹⁴⁰

(37) Me encontró de sopetón a solas en la calle, cuando yo **venía de por** leche.¹⁴¹

3.2.3 Vyjádření agentu

Navzdory obecnému rozdělování „para-úcel / por-příčina“ podle RAE předložka *por* „slouží především k vyznačení agentu v pasivních větách“.¹⁴² V příkladu (38) vidíme, že agens s předložkou *por* následuje ihned po participiu, u (39) si lze všimnout, že agens můžeme vyjádřit i kombinací se substantivy. De Bruyne zmiňuje možnost využití předložky i v tzv. *pasiva refleja* (40), ačkoli dodává, že dle některých gramatiků jde o hovorové vyjadřování, kteří v tomto případě používání předložky *por* nedoporučují. Nicméně dle De Bruyna jde o čím dál častější jev.¹⁴³

(38) El mundo fue hecho **por Dios**.¹⁴⁴

¹³⁶ Cf. RAE. [online]. [cit. 2020-06-09]. Dostupné z: <<https://www.rae.es/consultas/ir-por-agua-o-ir-por-agua>>.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Věta může mít i více interpretací, avšak pro jasnější porovnání kontrastu se zaměříme pouze na význam příčinný a účelový.

¹⁴⁰ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española* (2009). Op. cit., s. 2250.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 2250.

¹⁴² Vlastní orientační překlad, originál: „Sirve en primer lugar para distinguir la persona agente en las oraciones de pasiva.“ RAE. *Esbozo de Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1973, s. 442.

¹⁴³ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 681.

¹⁴⁴ GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 220.

(39) ... el rechazo de la **propuesta por todos los grupos**.¹⁴⁵

(40) Se discute **por algunos** la legitimidad de algunas de las preguntas.¹⁴⁶

Dále může předložka *por* vyjadřovat konatele děje i v eliptických větách, jako např. *doctor por la Universidad de León* nebo *diputado por Valladolid*.¹⁴⁷ De Bruyne dodává, že je agens možné vyjádřit i předložkami *de* nebo *con*.¹⁴⁸ V případě předložky *de* tvrdí Ignacio Bosque, že jsou tyto konstrukce považovány za zastaralé a dnes se používají maximálně ve spojení se statickými slovesy (např. *Vive rodeado de enemigos*).¹⁴⁹

3.2.4 Vyjádření prostředku, způsobu

Další případ, kde lze předložku *por* využít, je pro vyjádření prostředku či způsobu, kterými je určitá akce vykonávána. Jedná se o velmi různorodou kategorii, kde je možné předložku použít, často se za ní vyskytují např. i adjektiva (*por completo, por las buenas* atd.).¹⁵⁰

(41) Lo hace **por fuerza**.¹⁵¹

(42) Lo he recibido **por correo**.¹⁵²

F. Matte Bon upozorňuje na riziko možné záměny významu za příslovečné určení místa – tvrdí, že ačkoli si obě kategorie mohou být sémanticky podobné, dle kontextu je nutné prostředek či způsob od místa rozlišovat.¹⁵³

(43) ¿Y cómo os habéis venido, **por la costa o por el interior**?¹⁵⁴

De Bruyne také říká, že je možné do této kategorie zařadit i eliptickou vazbu *conocido por*, která významově nahrazuje frázi *conocido por el nombre de*.¹⁵⁵

(44) En toda la Ciudad, las dos chicas, Anna y María, **son conocidas generalmente por** ‘las niñas’.¹⁵⁶

¹⁴⁵ RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Op. cit., s. 570.

¹⁴⁶ DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 681.

¹⁴⁷ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 681.

¹⁴⁸ Cf. Tamtéž, s. 681.

¹⁴⁹ Cf. BOSQUE, Ignacio. El sintagma adjetival. Modificadores y complementos del adjetivo. Adjetivo y participio. In *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1999, s. 295.

¹⁵⁰ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 686.

¹⁵¹ RAE. *Esbozo de Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1973, s. 442.

¹⁵² DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 686.

¹⁵³ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 290.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 291.

¹⁵⁵ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 686.

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 686.

3.2.5 Vyjádření ceny, směny; matematické úkony

Předložku *por* je možné použít i pro vyjádření ceny nebo předmětu, za který chceme něco směnit. De Bruyne dodává, že v těchto případech předložka lehce nabývá příčinného významu.¹⁵⁷

(45) Vendió el caballo **por veinte mil pesetas**.¹⁵⁸

(46) Doy mi gabán **por el tuyo**; la gorra **por el sombrero**.¹⁵⁹

F. Matte Bon také upozorňuje na to, že cenu je možné vyjádřit i předložkami *a* či *en*.¹⁶⁰ Zatímco pomocí předložky *por* se zaměřujeme především na koupi a prodej (příp. výměnu), přeložka *a* spíše vyjadřuje výši ceny, která může postupně klesat či stoupat a předložka *en* se vztahuje především na závěr obchodu a finální cenu:¹⁶¹

(47) ¿**A cuánto está el dólar** en este momento?¹⁶² – Primero pidieron quince millones (...) y al final nos **la dejaron en doce**.¹⁶³

Kromě výměny či prodeje se s předložkou můžeme setkat i při různých matematických úkonech – její pomocí lze vyjádřit procentuální hodnoty (48), násobení čísel (49), vyjádření počtu, kolikrát či po kolikáté se něco uskutečňuje (50), nebo ji můžeme využít ve významu distributivním (51).

(48) Tiene un **diez por ciento** de comisión.¹⁶⁴

(49) **Tres por cuatro**, doce.¹⁶⁵

(50) Estornudó Paulina **por dos veces**.¹⁶⁶

(51) A euro **por persona**.¹⁶⁷

Do této kategorie také můžeme zařadit i vyjadřování rychlosti, resp. čas, za který se rychlost měří. De Bruyne zmiňuje, že ačkoli se v tomto kontextu obecně využívá předložka *por*, v některých případech se rychlost pojí i s předložkou *a*. Po ní ale vždy musí následovat člen určitý (tzn. *100 kilómetros a la hora*).¹⁶⁸

¹⁵⁷ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 686.

¹⁵⁸ GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 220.

¹⁵⁹ RAE. *Esbozo de Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1973, s. 442.

¹⁶⁰ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 295.

¹⁶¹ Cf. Tamtéž, s. 307.

¹⁶² Tamtéž, s. 303.

¹⁶³ Tamtéž, s. 307.

¹⁶⁴ DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 686.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 686.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 686.

¹⁶⁷ RAE. *Diccionario de la lengua española*. Internetový slovník. [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <<https://dle.rae.es/por?m=form>>.

¹⁶⁸ Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 687.

(52) Conduce **noventa kilómetros por hora**.¹⁶⁹

Podle RAE je možné předložku v podobném významu využívat i pro konstrukce typu „substantivum + *por* + substantivum“ se jmény v singuláru (např. *casa por casa*, *pieza por pieza*). Konstrukce vyjadřuje, že se akce konaná slovesem vztahuje na všechny členy ve smyslu „jeden po druhém“. Předložka *por* může v tomto případě také alternovat s předložkou *a* bez změny významu.¹⁷⁰

(53) Recorrió toda la biblioteca **libro por libro**.¹⁷¹

3.2.6 Vyjádření místa

Předložka *por* se dá využít i v souvislosti s označením přibližného místa (54) nebo pro vyjádření pohybu skrz určitou lokaci (55):¹⁷²

(54) Viven **por el barrio norte**.¹⁷³

(55) Paseaban **por el centro** de la calle.¹⁷⁴

Podle V. Garcíi Yebry místní význam předložky určují slovesa, s nimiž se pojí: ve spojení se statickými slovesy funguje předložka *por* jako prostředek pro vyjádření přibližné lokace (56), zatímco v souvislosti se slovesy vyjadřujícími pohyb předložka označuje průchod či pohyb skrz danou lokaci, která je za předložkou umístěná (57).¹⁷⁵ Ve druhém případě je význam předložky ekvivalentní adverbialním vazbám *a lo largo de*, *a través de*, *alrededor de* apod.¹⁷⁶

(56) Ese pueblo **está por** la provincia de Toledo.¹⁷⁷

(57) Seguro que **entraron por** la ventana.¹⁷⁸

Por se může pojít také s dalšími předložkami – pokud se následně komplexní předložka spojí se slovesy pohybu, tehdy směr upřesňuje (např. *pasó por delante de*, *por detrás de* atd.), když se však spojí se statickými slovesy, naznačuje přibližnou situaci, mluvčí se distancuje od jistoty prohlášení (58). Předložku lze také použít v přeneseném významu (59).¹⁷⁹

(58) Pedro y Antonio **están por detrás de** la escuela.¹⁸⁰

¹⁶⁹ GRKOVIĆ, Daša. Valores y algunos usos de las preposiciones por y para. Op. cit., s. 343.

¹⁷⁰ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española* (2009). Op. cit., s. 2273.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 2273.

¹⁷² Cf. DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. Op. cit., s. 684.

¹⁷³ RAE. *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Libros, 2009, s. 567.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 567.

¹⁷⁵ Cf. GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 219.

¹⁷⁶ Cf. GRKOVIĆ, Daša. Valores y algunos usos de las preposiciones por y para. Op. cit., s. 341.

¹⁷⁷ GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 219.

¹⁷⁸ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 289.

¹⁷⁹ Cf. GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 219.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 219

(59) La temperatura **está por encima de** los 30 grados.¹⁸¹

3.2.7 Vyjádření trvání, času

Další možností, kdy lze předložku *por* využít, je pro vyjádření trvání či času. Podobně jako v předchozí podkapitole o předložce *para*, i *por* označuje přibližně časový úsek (60) nebo délku trvání (61). V. García Yebra říká, že slouží pro vyjádření událostí, které se staly nebo teprve stanou bez toho, aniž bychom jejich konání blíže konkretizovali.¹⁸²

(60) **Por aquella época**, no había electricidad.¹⁸³

(61) Este cambio es solo **por unos días**.¹⁸⁴

Často se také využívá duplikace předložky ve formě *por ahí por* (popř. *por allá por*), pokud mluvčí hovoří o událostech, které považuje za hodně vzdálené. Podle F. Matte Bona se jim pomocí těchto frází snaží ve svém projevu přiblížit:¹⁸⁵

(62) Fue **por ahí por** el año 52 ó 53.¹⁸⁶

Manuel Seco zmiňuje možné použití této předložky v případech, kdy je potřeba něco udělat, ale s odkazem do budoucnosti. Tehdy za předložkou *por* následuje infinitiv (např. *plazas por cubrir*). Dodává, že v některých amerických státech se předložka často využívá jako *a punto de*:¹⁸⁷

(63) « Doctor Roquelino Recinos, **por ser liberado** ... Esperanzas firmes en el retorno del ministro de Salud ... En las próximas horas podría ser dejado en libertad el doctor ... quien fue secuestrado el 31 de agosto. »¹⁸⁸

Předložka se pojí i s jednotlivými částmi dne (*por la mañana/tarde/noche*), v těchto případech se její význam blíží španělským předložkám *en* nebo *durante*.¹⁸⁹

3.2.8 V přípustkových větách

Pokud za předložkou následuje adjektivum, adverbium nebo adverbialní vazba se spojkou *que*, využívá se předložka *por* pro vyjádření přípustkových vět vedlejších:¹⁹⁰

¹⁸¹ Tamtéž, s. 219.

¹⁸² Cf. GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Op. cit., s. 219.

¹⁸³ ESCARPANTER, José. *Eso no se dice: El rompecabezas de las preposiciones*. Op. cit., s. 84.

¹⁸⁴ SECO, Manuel. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 2002, s. 347.

¹⁸⁵ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 291.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 291.

¹⁸⁷ Cf. SECO, Manuel. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Op. cit., s. 348.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 348.

¹⁸⁹ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 291.

¹⁹⁰ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 689.

(64) **Por interesante que sea su propuesta**, no aceptes.¹⁹¹

(65) **Por muy tarde que llegue** estaremos todavía aquí.¹⁹²

Pokud po předložce následuje adjektivum, podle M. Seca před ním není třeba vyjadřovat kvantitu a ve většině případů zůstává nevyjádřená. Svá slova dokazuje na větě *Por buenas que sean, no las compres*, ale stejný případ můžeme pozorovat i na výše uvedeném příkladu (64).¹⁹³

3.2.9 Vyjádření rovnocennosti

V některých případech může předložka *por* nabývat funkce pro vyjádření rovnosti mezi dvěma či více objekty (66). De Bruyne říká, že podobný význam lze zaznamenat také u slovesných výrazů vyjadřujících názor či uvážení, které se s předložkou *por* pojí. Zmiňuje např. slovesa *reconocer por*, *tener por*, *tomar por* aj. (67). O krajně podobném významu hovoří i u případů, kdy je předložka použita ve smyslu *por lo que respecta a* nebo pokud ji zkombinujeme s osobním zájmenem za účelem vyjádření souhlasu, španělského *encantado* či *no hay inconveniente* (68).¹⁹⁴

(66) Pocos soldados buenos **valen por** un ejército.¹⁹⁵

(67) Le **tengo por** una persona inteligente.¹⁹⁶

(68) –¿Le parece a usted que compremos un cuarto de kilo de higos, para acompañar la sangría?

–¡**Por mí!**¹⁹⁷

Jedním z častých využití předložky, kterým také lze vyjádřit rovnocennost mezi dvěma prvky, je nahrazení někoho/něčeho:¹⁹⁸

(69) Ve **tu por mí** a la reunión, por favor... Es que a mí no me apetece nada.¹⁹⁹

Dalo by se říct, že můžeme zaměnit větu *iré yo por él* na *iré yo en vez de él*. Ačkoli se v tomto případě předložka pojí se slovesem pohybu, nelze ji použít v kombinaci s předložkou *a* (*iré yo a por él*), protože by věta změnila význam a předložka *por* by se tak stala zprostředkovatelem účelu (viz 3.2.2).

¹⁹¹ ESCARPANTER, José. *Eso no se dice: El rompecabezas de las preposiciones*. Op. cit., s. 85.

¹⁹² DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 689.

¹⁹³ Cf. SECO, Manuel. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Op. cit., s. 347.

¹⁹⁴ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 687.

¹⁹⁵ RAE. *Esbozo de Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1973, s. 442.

¹⁹⁶ DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 687.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 687.

¹⁹⁸ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 295.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 295.

3.2.10 V konstrukci *estar por* + infinitiv

Pokud se předložka *por* spojí s infinitivem, může mít dva významy. Gili y Gaya říká, že první význam je negativní a dá se zaměnit za předložku *sin* (70), zatímco v druhém významu předložka v konstrukci *estar por* + infinitiv značí činnost, která ještě nebyla provedena, ale plánuje se provést (71).²⁰⁰ De Bruyne tvrdí, že ne vždy se můžou předložky *por* a *sin* zaměňovat: ačkoli se v obou případech vyjadřuje něco, co zatím nebylo uděláno, předložku *sin* lze využít, pokud hovoříme o zanedbání či opomenutí dané činnosti. Pokud používáme *por* ve významu *lo que es conveniente que se haga* nebo *lo que es esperable*, zaměnit se nedá.²⁰¹

(70) La casa **está por barrer**; la carta, **por escribir**.²⁰²

(71) **Estuve por salir** al jardín y mandar a llamar a los niños.²⁰³

U příkladu (71) De Bruyne také zmiňuje, že ve spojení se slovesem *estar* můžeme sice vyjádřit nerozhodnost nebo inklinaci k provedení činnosti (vyjádřenou infinitivem za předložkou), je však nutno, aby se obě slovesa vztahovala ke stejnému podmětu, který musí být rodu životného.²⁰⁴

3.2.11 Ostatní

Nyní se podíváme na některé z dalších významů předložky *por*. De Bruyne uvádí možné využití předložky jako **výplňové slovo**, tzn. že nenese žádný význam a lze ji ve větě/frázi zcela vynechat. Nejčastěji se takto vyskytuje ve spojení s jinými předložkami, např. *por ante*, *por bajo* (příp. *debajo*), kdy vzniklé komplexní předložky znamenají to stejné jako samostatné *ante*, *bajo*. De Bruyne také zmiňuje, že konstrukce *por ante* se aktivně využívá a můžeme ji najít i v notářských záznamech (*por ante mí*).²⁰⁵ Podobným případem, kdy se podle De Bruyna předložka *por* vyskytuje jako výplňové slovo, je před číslovkami:

(72) Gacel disparó **por tres veces**.²⁰⁶

Gili y Gaya zmiňuje, že je možné předložku *por* v některých případech použít jako **synonymum s předložkou *como*** (např. *querer por esposo*, *dar por resultado*) a říká, že toto využití si je významově velmi blízké s vyjádřením způsobu. Zároveň dodává, že

---

²⁰⁰ Cf. GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. La Habana: Edición revolucionaria, 1966, s. 257.

²⁰¹ Cf. DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 688.

²⁰² RAE. *Esbozo de Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1973, s. 442.

²⁰³ DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 688.

²⁰⁴ Cf. Tamtéž, s. 688.

²⁰⁵ Cf. Tamtéž, s. 689.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 689.

společně s vyjádřením nahrazení (někoho) nebo orientace/úmyslu může být často obtížné tyto významy vzájemně rozlišovat a vždy je potřeba znát dobře kontext.²⁰⁷

Předložka se může použít také ve zvoláních vyjadřujících netrpělivost, v přehnaně dojmavých zvoláních, v protestech nebo při klení:

(73) **¡Por mi madre** que lo vi, padre!²⁰⁸

(74) **¡Por los clavos de Cristo!**²⁰⁹

RAE mezi další možná využití zařazuje i případy, kdy předložka *por* funguje jako můstek pro přesunutí se od tématu k nějakému závěru (75). Většinou stojí na začátku věty, ale podle RAE nejde o pravidlo.²¹⁰ Předložku lze v podobném smyslu použít i pro vyjádření něčího názoru či postoje, v tomto případě však předložka musí stát na začátku věty – jak vidíme na příkladu (76), pokud předložka stojí na začátku, nabývá významu *por lo que a mí respecta* nebo *en lo que a mí concierne*. Jestliže ji umístíme na konec věty, význam se zcela změní a předložka bude vyjadřovat příčinu, tzn. *que se maten por mi causa*.²¹¹

(75) **Por la cara que puso**, yo diría que no sabía nada.

(76) **Por mí**, que se maten. – Que se maten **por mí**.²¹²

3.3 Rozdíly ve využití předložek

V předchozích podkapitolách jsme si probrali různá využití předložek *para*, *por*. Nyní se zaměříme na případy, kdy se obě předložky mohou (či nemohou) použít pro vyjádření stejné situace a stanovíme rozdíly v jednotlivých významech, případně zda je možné je mezi sebou libovolně zaměňovat, aniž by se význam věty změnil.

F. Matte Bon říká, že obě předložky slouží k vymezení dosahu prvku A na prvek B (ať už jde o vysvětlení, ospravedlnění prvku A či o jiný důvod). Rozdíl mezi předložkami podle něj spočívá v pojetí obou prvků, kdy každá z předložek prvky vnímá jiným způsobem: v případě předložky *para* jsou jeden na druhém nezávislé (tzn. předložka vyjadřuje následnost prvku B po prvku A). Předložka *por* prvky naopak vnímá

---

²⁰⁷ Cf. GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. Op. cit., s. 256.

²⁰⁸ DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 689.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 689.

²¹⁰ Cf. RAE. *Nueva gramática de la lengua española (2009)*. Op. cit., s. 2272.

²¹¹ Cf. Tamtéž, s. 2272.

²¹² Tamtéž, s. 2272.

jako neoddělitelné, kdy jeden bez druhého nemohou fungovat.²¹³ V následujících částech této podkapitoly se na tento přístup také zaměříme.

3.3.1 Vyjádření účelu

V úvodu do kapitoly o předložkách jsme si říkali, že ačkoli mohou svými mnoha významy obě mást španělské mluvčí, obecně se stanovuje účel jako hlavní význam předložky *para* a příčina jako hlavní význam předložky *por*. Eugenia Sainz González ve své studii „Valores pragmáticos del *por* final en español“ předložku *para* popisuje jako nejvhodnější způsob pro vyjádření účelu, poněvadž odkazuje do budoucnosti (v tomto ohledu potvrzuje teorii F. Matte Bona), tzn. její pomocí vyjadřujeme účel či záměr, který byl vyvolán vůlí mluvčího. Můžeme proto tuto předložku považovat za neutrální prostředek pro vyjádření účelu.²¹⁴

Na druhou stranu předložka *por* podobnou vlastnost nemá, tudíž její účelové využití je neurčité. E. Sainz González proto považuje v tomto smyslu za nejdůležitější rys předložky subjektivitu a emotivnost: mluvčí tedy účel pomocí předložky *por* vyjádří tehdy, když chce něco ospravedlnit nikoli racionálně (protože tím by pravděpodobně nedosáhl cíle), ale na základě emocí.²¹⁵ V následujícím rozhovoru znázorňuje rozdíly v použití obou předložek:

(77) Ana: Ya te he dicho que no puedo, que tengo mucho trabajo...

Julio: Por favor, Ana, será solo un rato, media hora, aunque sea.

Ana: ¿Y **para qué** quieres que nos veamos, dime?

Julio: Pues... no sé, **por volver a vernos** y charlar un rato; **por estar juntos**... ya sabes.

Ana: Ay, hijo, pues **para eso**, nos podemos ver cualquier día, no hace falta que sea mañana.²¹⁶

V tomto případě nemá Julio žádný logický důvod k tomu, aby Anu přemluvil ke společnému trávení času – pravděpodobně s ní rád tráví čas a chová k ní nějaké city, ale nechce to dávat otevřeně najevo, proto se jí snaží přesvědčit emocemi a zesílením důrazu pomocí předložky *por*. Ana mu odpovídá použitím předložky *para*, čímž se od citovosti distancuje a naznačuje, že Juliovo emotivní naléhání nepřijímá.

---

²¹³ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 289.

²¹⁴ Cf. SAINZ GONZÁLEZ, Eugenia. Valores pragmáticos del *por* final en español. *Annali di Ca' Foscari*, 2003, vol. 42, s. 246.

²¹⁵ Cf. Tamtéž, s. 246.

²¹⁶ Tamtéž, s. 247.

S ohledem na teorii F. Matte Bona jsme výše potvrdili následnost při použití předložky *para*. Co se týče předložky *por*, ta podle něj vyjadřuje účel tehdy, pokud akce a její výsledek v jazykové rovině figurují souběžně (78). Říká, že nejde o to, že výsledek přijde až *poté*, ale o to chovat se tak, jako bychom si ho v hlavě už představovali. Fakt, že se výsledek dostaví až po vykonání akce, označuje za související nikoli s jazykem, ale s mimojazykovými prostředky.²¹⁷

(78) Haré todo lo posible **por convencerla**.²¹⁸

Pokud spojíme dohromady myšlenky F. Matte Bona a E. Sainz González, můžeme říct, že předložku *por* pro vyjádření účelu používáme tehdy, pokud hovoříme s emocemi a na akci nám nějakým způsobem záleží, zatímco využitím předložky *para* nám jde čistě o dosažení cíle, kdy se od emocí distancujeme.

3.3.2 Vyjádření příčiny

Dalším významem, ve kterém se mohou předložky často plést, je při vyjadřování příčiny, ačkoli jak jsme při popisování možných užití předložek stanovili, předložka *para* příčinu vyjadřovat nemůže. Podívejme se na rozdílné významy v následujícím příkladu:

(79) a) Cerrado **por descanso** del personal.

b) Cerramos los miércoles **para descanso** de los clientes.²¹⁹

V první větě zdůrazňujeme především motiv, který způsobil zavření podniku, než účel. V tomto případě nemůžeme předložku zaměnit za *para* (*Cerrado *para descanso del personal*), protože personál není příjemcem této akce (nijak z ní netěží), ale příčinou zavření. Jak říká F. Matte Bon, „prvek B uvedený předložkou *por* vždy odkazuje na důvod prvku A, na jeho příčinu/původ“.²²⁰ Na druhou stranu ve větě (79b) zdůrazňujeme užitek, který zavření podniku přináší, konkrétně aby si klienti odpočinuli – tudíž zde vyjadřujeme účel.

Ačkoli je význam předložky *para* velmi blízký významu *por* (*Cerramos los miércoles para/por descanso del personal*), nejde o totožné sdělení. Rozdíly mezi nimi při vyjadřování účelu jsme probírali v předchozí části. Pro vyjádření příčiny však používáme pouze předložku *por*.

---

²¹⁷ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 294.

²¹⁸ Tamtéž, s. 294.

²¹⁹ DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 682.

²²⁰ Vlastní orientační překlad. Originál: „El elemento B introducido por la preposición *por* remite siempre a la razón de ser del elemento A, a su causa/origen.“ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 293.

3.3.3 Vyjádření místa

Obě předložky se mohou pojít se jménem označujícím nějaké místo. Zatímco předložka *para* odkazuje na cíl cesty (80), předložka *por* se používá pro vyjádření průchodu přes určitou lokaci nebo pohybu skrz nějaký objekt (81):

(80) Salió esta mañana **para Madrid**.²²¹

(81) Todas las mananas, antes de ponerme a trabajar, doy un paseo **por el parque**.²²²

Podle teorie F. Matte Bona je možné na příkladu (80) použití předložky *para* pozorovat následnost (tzn. osoba dorazí do Madridu až poté, co absolvuje cestu). Důkaz nezávislosti obou členů opodstatňuje faktem, že se lze na cestu vydat bez konkrétního cíle nebo můžeme v průběhu cesty změnit směr. Na druhou stranu u příkladu (81) s využitím předložky *por* vysvětluje vzájemnou časovou rovnost a závislost mezi prvky *un paseo a el parque*, kde říká, že v lingvistické rovině neexistuje park, pokud neexistuje procházka a naopak.²²³

Názornou ukázkou rozlišení významů obou předložek je věta *Pedro va para Valencia por Alicante*, kde jde jasně cítit rozdíl mezi cílem cesty (Valencií) a městem, přes které Pedro jede, aby do cíle dorazil (Alicante).

3.3.4 Vyjádření času

Při vyjadřování času mají obě předložky podobné, pouze lehce odlišné významy. U příkladu (82a) mluvčí říká, že konkrétně 24.12. se bude nacházet na smluveném místě (může přijet i o pár dní dřív, ale v to konkrétní datum tam bude), v případě použití předložky *por* (82b) má mluvčí na mysli širší časové rozpětí, nijak blíže specifikované, tzn. může přijet před 24.12, ale i později. Do češtiny bychom větu mohli přeložit jako „přijedu (někdy) na Vánoce“.

(82) a) Vendré **para Navidad**.

b) Vendré **por Navidad**.²²⁴

F. Matte Bon předložku *para* opět vztahuje do budoucnosti. Udává příklad, kdy za předložkou následuje datum (či jiné konkrétní časové vymezení) vztahující se k nějaké nadcházející události. Dodává, že jde často o události, které oslavujeme – především tak odkazujeme na příležitosti jako Vánoce, Nový rok, Velikonoce, prázdniny, narozeniny

²²¹ MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 289

²²² Tamtéž, s. 289.

²²³ Cf. Tamtéž, s. 290.

²²⁴ DE BRUYNE, Jacques. *Las preposiciones*. Op. cit., s. 683.

nebo výročí. Tento význam podle něj zahrnuje nevyjádřené očekávání, tzn. podporuje jeho teorii následnosti (82a). U předložky *por* opět vyzdvihuje souběžnost při vyjádření určité aktivity, která se pravidelně opakuje (83).²²⁵

(83) ¿Cada cuánto vas a la piscina?

–**Tres veces por semana.**²²⁶

Obecně lze říct, že předložku *para* používáme pro konkrétnější přiblížení času a předložku *por*, pokud si nejsme jisti bližšími informacemi a nechceme čas specifikovat. Tudíž ve větě *Este trabajo estará para el mes que viene* říkáme, že do příštího měsíce bude práce hotová (stanovujeme konkrétní termín), ale ve větě *Este trabajo estará por el mes que viene* naznačujeme, že „přibližně příští měsíc“ bude práce hotová, není zde žádný závazek.

3.3.5 V konstrukci *estar por/para* + infinitiv

Oblast, ve které si předložky mohou být významově blízké, je ve spojení se slovesem *estar* a infinitivem. Předložka *para* vyjadřuje akci, která má bezprostředně po promluvě nastat (84), v některých případech může nést význam „být ochotný nebo mít chuť něco dělat“ (85). Použitím předložky *por* s neživotným podmětem vyjadřujeme akci, která ještě nebyla provedena (86); s podmětem rodu životného jde také o činnost, kterou jsme zatím neudělali, ale chystáme se k tomu (87). Na rozdíl od konstrukce *estar para* + *inf.* je zde nevyjádřený náznak váhání, nejistoty.

(84) Menos mal que has llamado ahora. Ya **estaba para salir.**²²⁷

(85) Por favor, déjame en paz, que **no estoy para bromear** con nadie.²²⁸

(86) La cama **está por hacer.**²²⁹

(87) **Estoy por decirte** la verdad.²³⁰

Ve spojení *estar por* + *inf.* nejčastěji naznačujeme, že se k něčemu schyluje, něco se chystá, ale nejde o okamžitě následující děj. Naopak *estar para* + *inf.* vyjadřuje děj, který má bezprostředně nastat. Tzn. ve větě *Estaba por/para salir* se v prvním případě mluvčí chystá jít ven, avšak ne hned, pouze nad tím uvažuje, zatímco v případě druhém je během promluvy téměř na odchodu.

²²⁵ Cf. MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Op. cit., s. 293.

²²⁶ Tamtéž, s. 293.

²²⁷ Tamtéž, s. 156.

²²⁸ Tamtéž, s. 156.

²²⁹ LAGUNA CAMPOS, José. *Gramática de las preposiciones*. Op. cit., s. 531.

²³⁰ Tamtéž, s. 531.

3.3.6 Vyjádření adresáta × vyjádření agentu

Dalším případem, kdy se předložky při používání liší, je vyjadřování adresáta. Zatímco předložkou *para* vyjadřujeme adresáta, pomocí předložky *por* hovoříme o původci děje v trpném rodě. Dobrý příklad udává J. Laguna Campos na větě *Fue pintado por/para un pintor famoso*, kdy předložka *por* označuje slavného malíře za autora obrazu, v případě předložky *para* je slavný malíř příjemcem obrazu, který nakreslil někdo jiný.²³¹ Je důležité mít na paměti, že předložka *por* adresáta nevyjadřuje, ačkoli jsou si obě předložky po zvukové stránce vzájemně velmi podobné:

(88) a) He comprado el regalo **para mi abuela**.

b) He comprado el regalo **por mi abuela**.²³²

Ve větě (88a) hovoříme o dárku, který jsme koupili pro babičku, zatímco ve větě (88b) je bez kontextu význam věty nejasný: mohli jsme koupit dárek místo babičky (protože už nemůže chodit a požádala nás o to), ale může znamenat i to, že jdeme dárek koupit kvůli blížícím se babiččiným narozeninám, tudíž příčinu. Ani v jednom z významů však babička není příjemcem dárku.

---

²³¹ Cf. LAGUNA CAMPOS, José. *Gramática de las preposiciones*. Op. cit., s. 531.

²³² Vlastní příklad.

4. Praktická část

4.1 Použitý korpus

Pro svou práci jsme využili stránky Českého národního korpusu, který „byl založen v roce 1994, aby vytvářel a zpřístupňoval rozsáhlá jazyková data pro výuku a výzkum ve formě elektronických korpusů. V současné době zajišťuje přístup k více než třem miliardám slov uspořádaných v korpusech synchronních i diachronních, mluvených i psaných, paralelních i jednojazyčných.“²³³

Pracovali jsme s paralelním korpusem *InterCorp*, „jehož cílem je vybudovat rozsáhlý paralelní synchronní korpus pokrývající co největší počet jazyků.“²³⁴ Ve španělském korpusu jsme následně vytvořili subkorpus obsahující pouze španělské originály, zarovnali ho s českou verzí a následné výskyty vzájemně porovnávali. Subkorpus má téměř 12 milionů pozic a obsahuje pouze texty, jejichž původním jazykem je španělština, tj. nejsou v něm zahrnuty překlady cizojazyčných děl do španělštiny. Pro vyhledávání postačil základní typ dotazu.

4.2 Analýza předložek

Praktická část práce zkoumá porovnání španělských předložek *por*, *para* s jejich českými protějšky v psaných textech za účelem zjistit, jakým způsobem jsou předložky překládány do češtiny a zda se v ní dá najít jejich pevný překlad.

V korpusu jsme prošli 300 náhodně promíchaných vzorků použití předložek *por*, *para* vyskytujících se ve španělských textech, věty jsme rozřadili dle funkcí obou předložek a porovnali varianty jejich překladů do češtiny. Pro větší přehlednost jsme se zaměřili především na významy, které se během analýzy vyskytovaly nejčastěji a na jejich nejčastější překlady do češtiny. Zároveň jsme z analýzy vyřadili frazémy.

4.2.1 Předložka *por*

S výzkumem začínáme předložkou *por*, protože, jak jsme zmínili na začátku kapitoly 3.2, má oproti předložce *para* více využití a významů:

Význam	Počet	Procenta (%)
Vyjádření agentu v pasivu	67	25,7
Místo	57	21,8

²³³ WIKI - Český národní korpus [online]. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <<http://wiki.korpus.cz/doku.php>>.

²³⁴ WIKI - Český národní korpus [online]. [cit. 2020-04-27]. Dostupné z: <<https://wiki.korpus.cz/doku.php/cnk:intercorp>>.

Příčina	37	14,2
Způsob	31	11,8
Čas, trvání	16	6,1
Vyjádření pořadí	14	5,4
Účel	12	4,6
Vyjádření sumy, mat. úkonů	11	4,2
Součást slovesné vazby	7	2,7
Součást komplexní předložky	6	2,3
V přípustkové větě	1	0,4
Součást vazby <i>estar por + inf.</i>	1	0,4
Zvolání	1	0,4
Celkem	261	100 %

Tabulka 1: Významy udávané předložkou *por*

Zbýlých 39 výskytů byly frazémy.

4.2.1.1 Vyjádření agentu

Předložka *por* se nejčastěji vyskytovala v pasivních větách a opisných vazbách jako prostředek pro vyjádření agentu (67 výskytů). Do češtiny se ve 35 případech (52,2 %) přeložila převedením agentu do instrumentálu, ve 29 případech (43,3 %) překladatelé zvolili formu převedení věty do aktiva. Pouze ve třech případech (4,5 %) bylo pro překlad zvoleno zcela jiné vyjádření pomocí věty vedlejší. V příkladu (89) je uveden překlad instrumentálem, v příkladu (90) převedením do aktiva a u příkladu (91) větou vedlejší:

- (89) Recibí un telegrama con la noticia, venía firmado **por un tal Williams**. → Dostala jsem telegram se zprávou, podepsanou **nějakým Williamsem**.²³⁵
- (90) De cualquier modo, acababan de ser descubiertos **por el húngaro** de don Juan. → Ať už tomu bylo jakkoliv, **našel je nakonec Maďar** dona Juana.²³⁶
- (91) Es bien sabido que ningún hombre bien amado **por las mujeres** se jacta de sus conquistas. → Je dobře známo, že žádný muž, **který má milostné úspěchy u žen**, se nechvástá svými vítězstvími.²³⁷

²³⁵ Isabel Allende: *Sépiový portrét*. Překl. Monika Baďurová, Praha: BB-art, 2004.

²³⁶ Horacio Quiroga: *Návrat anakondy*. Překl. Jiří Rausch, Praha: Odeon, 1978.

²³⁷ Isabel Allende: *Zorro*. Překl. Monika Baďurová, Praha: BB-art, 2005.

4.2.1.2 Vyjádření místa

Jako vyjádření místa se předložka vyskytla v 57 zkoumaných vzorcích. Pouze ve dvou případech (3,5 %) došlo k překladu pomocí věty vedlejší místní (92), ve zbylých 55 případech (96,5 %) byla přeložena příslovečným určením místa. Ta byla patnáctkrát (26,3 %) vyjádřena pomocí instrumentálu (93), v 11 případech (19,3 %) také předložkou *po* (94) a v 10 případech (17,6 %) adverbium (95). V menším zastoupení (33,3 %, dohromady 19 výskytů) bylo zaznamenáno i použití předložek *do, z/ze, v, na, přes*.²³⁸

- (92) Llegaban familias enteras con niños y perros que retozaban **por los cuartos**. → Přicházely i celé rodiny s dětmi a se psy, kteří dováděli, **kde je právě napadlo**.²³⁹
- (93) El teniente pasa a su lado y avanza **por un corredor largo**, que está en la penumbra. → Poručík ho mine a kráčí **širokou chodbou** v polostínu.²⁴⁰
- (94) Se nos morirá **por el camino**. → Umře nám **po cestě**, pane poručíku.²⁴¹
- (95) El fuego se amodorra sin saber muy bien **por dónde** atacar. Oheň slábne; neví dobře, **kudy** má zaútočit.²⁴²

4.2.1.3 Vyjádření příčiny

Třetí nejčastější funkcí předložky *por* bylo vyjádření příčiny, v analyzovaném vzorku jsme se s příčinou setkali ve 37 výskytech. Do češtiny převažovalo vyjádření příčiny větou vedlejší (32,4 %, 12 výskytů) nebo pomocí předložky *z* (24,3 %, 9 výskytů). V menším množství se vyskytovaly i překlady předložkou *kvůli* (10,9 %, 4 výskyty), po třech výskytech (8,1 %) i předložkami *za (něco)* a *podle*. Ve zbytku vět (24,3 %, 9 výskytů) docházelo k volnému překladu buď zcela odlišným opisem předložkové vazby, nebo různými předložkami dle kontextu a volby překladatele. V následujících větách vidíme překlad pomocí věty vedlejší (96) a předložky *z* (97):

- (96) No es **por gusto**, dijo éste con media sonrisa, es mi deber. → Ne **že bych chtěl**, ohradil se s náznakem úsměvu, ale je to moje povinnost.²⁴³

---

²³⁸ předložka *do* v 6 výskytech, předložky *v* a *z/ze* v 5 výskytech, předložka *na* ve 2 výskytech, předložka *přes* v 1 výskytu

²³⁹ Gabriel García Márquez: *Zpráva o jednom únosu*. Překl. Vladimír Medek, Praha: Odeon, 2007.

²⁴⁰ Mario Vargas Llosa: *Město a psi*. Překl. Miloš Veselý, Praha: Mladá fronta, 2004.

²⁴¹ Mario Vargas Llosa: *Zelený dům*. Překl. Vladimír Medek, Praha: Mladá fronta, 2005.

²⁴² Augusto Roa Bastos: *Já nejvyšší*. Překl. Josef Forbelský, Praha: Odeon, 1982.

²⁴³ Roberto Bolaño: *2666*. Překl. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2012.

- (97) Rubén también había dejado de comer, pero **por razones diferentes** a las de Claudia. → I Rubén přestal jíst, ale **z jiného důvodu** než Claudia.²⁴⁴

4.2.1.4 Vyjádření způsobu

Ve 31 případech předložka *por* vyjadřovala způsob, kde došlo sedmkrát (22,6 %) k překladu instrumentálem (98) nebo adverbium (99). U pěti výskytů (16,1 %) jsme zaznamenali překlad pomocí slovesa, konkrétně v případech, kdy má čeština pro předložkovou vazbu vhodný slovesný ekvivalent (např. *llamar por teléfono* – zatelefonovat). V dalších pěti výskytech (16,1 %) došlo k překladu předložkou *po* (100), ve zbylých větách (22,6 %, 7 výskytů) se nacházely různé předložky dle kontextu a volby překladatele.

- (98) Yo creo que la única transformación eficaz vendrá **por la educación política**, y ésta requiere su tiempo. → Já myslím, že účinné přeměny lze dosáhnout jedině **politickým uvědoměním** – a to chce čas.²⁴⁵
- (99) Pero, además, me dio experiencias concretas para justificar muchas de las discrepancias que, más **por intuición** que por conocimiento real del asunto, había tenido con Saúl sobre las culturas amazónicas. → Ale navíc jsem na ní získal konkrétní zkušenosti, dodatečně zdůvodňující mnohé z mých odlišných názorů na amazonské kultury, které jsem ve sporech se Saúlem zastával spíš **intuitivně** než z reálné znalosti věcí.²⁴⁶
- (100) ¿No lo conociste **por su voz**? → Nepoznala jsi ho **po hlase**?²⁴⁷

4.2.1.5 Vyjádření času, trvání

V analyzovaných větách jsme zaznamenali také 16 výskytů, kde byl pomocí předložky *por* vyjadřován časový úsek či trvání. Zde nebyl příliš velký prostor pro diverzitu, pokud jde o překlad do češtiny, poněvadž se zde příslovečné určení času přeložilo buď substantivy (101), doplněnými případně o předložku či číslovku, nebo adverbii (102).

- (101) **Por las noches** Rolf se escabullía como una sombra hasta su habitación (...) → **V noci** se jim Rolf vkrádal do ložnice (...)²⁴⁸

---

²⁴⁴ Daína Chaviano: *Havana Blues*. Překl. Alena Jurionová, Praha: Mladá fronta, 2001.

²⁴⁵ Mario Benedetti: *Díky za oheň*. Překl. Libuše Prokopová, Praha: Odeon, 1986.

²⁴⁶ Mario Vargas Llosa: *Vypravěč*. Překl. Anežka Charvátová, Praha: Mladá fronta, 2003.

²⁴⁷ Juan Rulfo: *Llano v plamenech. Pedro Páramo*. Překl. Eduard Hodoušek; Václav Kajdoš, Praha: Odeon, 1983.

²⁴⁸ Isabel Allende: *Eva Luna*. Překl. Alena Jurionová, Praha: BB Art, 2006.

- (102) **Por la tarde** la capilla del hospital está iluminada apenas por velas votivas.
→ Nemocniční kaple tone **kvečeru** v příšeří, votivní svíce ji stěží osvětlují.²⁴⁹

4.2.1.6 Vyjádření účelu

Dále stojí za zmínku vyjadřování účelu. Oproti předchozím významům se zde předložka vyskytla pouze dvanáctkrát, avšak způsob jejich překladu byl poměrně vyvážený. V sedmi případech (58,3 %) byl zvolen překlad pomocí vedlejší věty účelové uvozené spojkou *aby* (103) a v pěti případech (41,7 %) předložkou *pro* (104).

- (103) Amat te puede asesorar y la propia Blanca se morirá **por representarte**.
→ Amat tě povede a Blanca se bude moct přetrhnout, **aby tě mohla zastupovat**.²⁵⁰
- (104) He venido a **por vos** porque todas vuestras dudas merecen respuesta. →
Přišla jsem **pro vás**, protože si zasloužíte odpověď na všechny své pochyby.²⁵¹

4.2.1.7 Vyjádření pořadí, mat. úkonů

Věty, v nichž předložka *por* vyjadřovala pořadí (14 výskytů) či sumu nebo matematické úkony (11 výskytů) jsme se rozhodli okomentovat společně, poněvadž jejich překlady do češtiny byly dost konkrétní. V případě vyjádření pořadí docházelo systematicky k překladu číslovkovými adverbii (např. *por primera vez* – poprvé), v případě vyjadřování matematických úkonů pomocí příslovce *krát* (pokud šlo o násobení) nebo udáním procent (u předložkové vazby *por ciento*). Pro vyjádření sumy či směny můžeme za pevný český protějšek považovat „něco za něco“, jako v následujícím příkladu:

- (105) (...) se pagan precios fantásticos por los comestibles: treinta y cuarenta mil reis **por un cuarto de chivo**, cinco mil **por una mazorca de maíz**, veinte mil **por una rapadura** (...) → (...) platí se fantastické ceny za potraviny: třicet nebo čtyřicet tisíc reisů **za čtvrtku kůzlete**, pět tisíc reisů **za kukuřičný klas**, dvacet tisíc **za kus surového cukru** (...)²⁵²

²⁴⁹ Isabel Allende: *Paula*. Překl. Anežka Charvátová, Praha: Slovart, 1998.

²⁵⁰ Maruja Torres: *Dokud jsme naživu*. Překl. Radovan Beneš, Praha: Eroika, 2004.

²⁵¹ Javier Sierra: *Tajemství Poslední večeře*. Překl. Miluše Válková, Praha: Knižní klub, 2006.

²⁵² Mario Vargas Llosa: *Válka na konci světa*. Překl. Vladimír Medek, Praha: Odeon, 1989.

U zbývajících případů se předložka *por* vyskytovala ve stopovém množství, tudíž nebylo možné české překlady vzájemně porovnávat a pevně stanovit.

4.2.2 Předložka *para*

Následně jsme se zaměřili na stejné množství vět obsahující španělskou předložku *para*:

Význam	Počet	Procenta (%)
Účel	225	78,4
Adresát	32	11,2
Mínění, hledisko	17	5,9
Místo, pohyb	8	2,8
Čas	5	1,7
Celkem	287	100 %

Tabulka 2: Významy udávané předložkou *para*

Zbýlých 13 výskytů byly frazémy.

4.2.2.1 Vyjádření účelu

Nejrozsáhlejší funkcí předložky bylo vyjádření účelu, a to v 225 případech. Do této kategorie jsme zahrnuli kromě záměru vyjadřovaného mluvčím (198 výskytů) i účel věci, ke kterému byly vytvořeny a k němuž slouží (27 výskytů). Když za předložkou následovalo sloveso v subjunktivu uvozené spojkou *que*, nejčastější formou překladu do češtiny (63,6 %, 126 výskytů) byla věta vedlejší účelová se spojkou *aby* (106), zatímco v případech, že sloveso bylo v infinitivu (16,7 %, 33 výskytů), se spojka *aby* nahradila spojkou *a* (nebo se zcela vynechala), která z infinitivu udělala další větu hlavní (107). Nejde však o pravidlo – infinitiv po předložce následoval jak ve větách, které byly do češtiny přeloženy větou hlavní, tak i větou vedlejší. Avšak v případech, kdy za předložkou *para* následovala spojka *que* a sloveso v subjunktivu, docházelo pouze k překladu větou vedlejší účelovou:

- (106) Si sueltan otro Mihura, me echo al ruedo, pequeña, sólo **para que veas** lo que es valor. → Skočím do arény, maličká, **abys věděla**, co je to statečnost.²⁵³
- (107) La policia aprovechó la ocasión **para cobrarse** una vieja deuda. → Policie využila příležitosti **a vyrovnala si** starý účet.²⁵⁴

²⁵³ Miguel Delibes: *Pět hodin s Mariem*. Překl. Jana Novotná, Praha: Odeon, 1986.

²⁵⁴ Jorge Luis Borges: *Brodiova zpráva*. Překl. Josef Forbelský, Praha: Odeon, 1978.

Pro překlad účelových vět bylo také u 25 případů (12,6 %) zvoleno kompletní přeskupení věty nebo nahrazení předložkové vazby jinou českou konstrukcí, která zachová stejný význam (108). Ve 14 případech (7,1 %) také došlo k překladu jinou vedlejší větou než účelovou (109):

- (108) Mientras nos sirva **para divertirnos** como esta noche. → Hlavně když to bude tak zábavné jako dneska večer.²⁵⁵
- (109) ¿Era ése el requisito **para mantenerse** en el poder sin morir de asco? → Byl tohle způsob, **jak se udržet** u moci a neumřít hnusem?²⁵⁶

U zbylých výskytů, kde předložka *para* určovala účel či záměr věcí, k němuž byly určeny, se v 15 případech (55,6 %) objevil překlad českou předložkou *na* (*něco*), v 9 případech (33,3 %) předložkou *pro* (*něco*) a ve třech případech (11,1 %) předložkou *k* (*něčemu*). Protože byly struktury překladů relativně podobné, uvedeme pouze příklad (110) použití předložky *na*:

- (110) Éste se atrincheró en su vivienda de la colonia Mancera, pero sólo tenía un cuchillo **para defenderse**. → Zabarikádoval se sice doma ve čtvrti Mancera, ale **na obranu** měl u sebe jenom nůž.²⁵⁷

4.2.2.2 Vyjádření adresáta

Ve 32 případech předložka *para* fungovala jako vyjádření adresáta a v 17 jako vyjádření mínění/hlediska. Nejčastěji se u obou kategorií vyskytoval český překlad pomocí předložky *pro* (85,7 %, dohromady 42 výskytů), objevilo se ale i 7 případů (14,3 %), kdy byla předložka v češtině vyjádřena dativem. Všechny věty přeložené dativem vyjadřovaly pouze adresáta, mínění/hledisko nikoli. Pro názornou ukázkou překladů jsme zvolili větu vyjadřující mínění/hledisko přeloženou předložkou *pro* (111) a větu s adresátem vyjádřeným dativem (112):

- (111) **Para ambos** fue un alivio desenfundar la memoria sin entrelineas ni cortapisas. **Pro oba** bylo úlevou těžít z paměti volně a bez překážek, bez němých slov mezi řádky.²⁵⁸
- (112) A partir de entonces decidieron que se hospedarían sólo en los sitios designados desde tiempos inmemoriales **para los peregrinos**. → Od té

²⁵⁵ Julio Cortázar: *Výherci*. Překl. Blanka Stárková, Praha: Garamond, 2007.

²⁵⁶ Mario Vargas Llosa: *Kozlova slavnost*. Překl. Petr Zavadil, Praha: Mladá fronta, 2006.

²⁵⁷ Roberto Bolaño: *2666*. Překl. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2012.

²⁵⁸ Mario Benedetti: *Psaní do schránky času*. Překl. Jan Matus, Miloslav Uličný, Brno: Julius Zirkus, 2005.

chvíle se rozhodli přespávat jen na místech, která byla už odnepaměti vyhrazena **poutníkům**.²⁵⁹

4.2.2.3 Vyjádření místa, času

V osmi případech předložka *para* vyjádřila místo či pohyb, z toho pětkrát (62,5 %) došlo k překladu předložkou *do* a třikrát (37,5 %) pomocí odpovídajícího adverbia (113). Poslední význam, který předložka *para* ve větách zastupovala, je časový. Ten se v analyzovaném vzorku vyskytl pouze pětkrát a nebylo zde mnoho možností pro kreativní překlad – ve všech větách překladatelé zvolili odpovídající příslovečné určení času (114):

(113) Tenía la color tostada y un estupendo bigote negro que se echaba **para abajo**. → Měl snědou pleť a úžasný černý knír, zplihlý **dolů**.²⁶⁰

(114) A veces íbamos todos al Estadio y el tema nos duraba **para toda la semana**. → Občas jsme se spolu šli podívat na zápas a diskutovali jsme pak o něm **celý týden**.²⁶¹

4.2.3 Porovnání překladů předložek *por*, *para*

V rámci praktické části se také zaměříme na porovnání předložek a jejich českých protějšků ve významových kategoriích, které obě vyjadřovaly, tzn. kategorie místa, času a účelu.

Zatímco v malém vzorku byla u předložky *para* pro vyjádření destinace/pohybu použita česká předložka *do* či adverbium, předložka *por* byla na překlad rozmanitější a zajímavější. Dle předchozí analýzy byla nejčastěji překládána instrumentálem, adverbium či předložkou *po*, v překladech se vyskytly ale i další rozmanité předložky s ohledem na kontext, který předložka *por* ve španělském textu tvořila a na rozdíl od předložky *para* se nefixovala pouze na vyjádření pohybu určitým směrem.

V následujících příkladech uvádíme použití ve větách, kdy byly do češtiny v obou případech přeloženy předložkou *do*. Ve španělštině je rozdíl ve významu na první pohled patrný, kdežto v češtině je i v příkladu (115) naznačován směr do konkrétního cíle namísto neurčité lokace či průchodu skrz nějaký prostor. V příkladu (116) však použití předložky *do* odpovídá záměru vyjádření předložky *para*, tzn. popisuje pohyb směrem do konkrétní destinace. K takovému překladu do češtiny však u předložky *por* došlo jen

²⁵⁹ Isabel Allende: *Zorro*. Překl. Monika Baďurová, Praha: BB-art, 2005.

²⁶⁰ Camilo José Cela: *Rodina Pascuala Duarta*. Překl. Jarmila Kvapilová, Praha: Odeon, 1977.

²⁶¹ Mario Benedetti: *Čtení z kávy*. Překl. Jan Matuš, Brno: Julius Zirkus, 2000.

šestkrát z 57 výskytů, zbylé formy překladu více odpovídaly svému španělskému protějšku.

(115) Se veían mañana y tarde, hacían paseos a caballo **por Tiabaya**, a las fuentes termales de Yura, a las faldas del Misti, volcán tutelar de la ciudad. → Vídali se dopoledne i večer, konali vyjížd'ky na koni **do Tiabayi**, k termálním pramenům v Yuře, ke svahům sopky Misti, na jejímž úpatí město leželo.²⁶²

(116) En la estación tomamos un autobús **para Lloret**. → Na nádraží jsme nasedli do autobusu **do Lloretu**.²⁶³

Co se týče výskytů, kdy obě předložky vyjadřovaly čas, zde nedošlo k výrazné odlišnosti u českých překladů a v obou případech byly překládány různými předložkami. Čeština na rozdíl od španělštiny nemá žádný podobný prostředek pro označení určitého a neurčitého časového úseku, proto se české překlady vzájemně podobají nehledě na odlišný význam španělského originálu. V příkladu (118) můžeme vidět naznačení konkrétní doby pomocí adverbia *jen*.

(117) **Por esta época**, por fin, a Paul se le fue olvidando el retrato de su madre. → **V té době** začal Paul konečně zapomínat na matčin portrét.²⁶⁴

(118) «Que tú ya te lo quisieras aunque sea **para Fiestas Patrias**» zigzaguea como una víbora Coca. → „Však ty bys ho brala všemi deseti, i kdyby to bylo vždycky **jen na státní svátek**,” a Bobulka se zavlní jako zmije.²⁶⁵

Poslední shodou, kterou jsme u obou předložek zaznamenali, bylo vyjádření účelu či záměru. Ačkoli byl analyzovaný vzorek u předložky *por* několikanásobně menší, české překlady se v obou případech shodovaly, aniž by docházelo k záměně významu:

(119) «Buena música tuvimos anoche» dijo Montezuma, **por desviar a los demás** de una tonta porfía. → „Včera večer jsme si poslechli dobrou hudbu,” řekl Montezuma, **aby ostatní odvedl** od pošetilé hádky.²⁶⁶

---

²⁶² Mario Vargas Llosa: *Ráj je až za rohem*. Překl. Jan Hloušek; Jiří Holub, Praha: Mladá fronta, 2007.

²⁶³ Roberto Bolaño: *Nacistická literatura v Americe*. Překl. Anežka Charvátová, Praha: Argo, 2011.

²⁶⁴ Mario Vargas Llosa: *Ráj je až za rohem*. Překl. Jan Hloušek; Jiří Holub, Praha: Mladá fronta, 2007.

²⁶⁵ Mario Vargas Llosa: *Pantaleón a jeho ženská rota*. Překl. Vladimír Medek, Praha: ERM, 1994.

²⁶⁶ Alejo Carpentier: *Barokní koncert*. Překl. Eduard Hodoušek, Praha: Odeon, 1984.

(120) Aquí también había volcanes plantados en la onda; pero bastaban cincuenta gaviotas **para nevarlos**. → Také tu byly sopky, trčící mezi vlnami; avšak stačilo padesát racků, **aby je zasněžilo**.²⁶⁷

---

²⁶⁷ Alejo Carpentier: *Výbuch v katedrále (Osvícené století)*. Překl. Eduard Hodoušek, Praha: Odeon, 1969.

5. Závěr

Závěrem se pokusíme shrnout poznatky, k nimž jsme dospěli v celé naší práci. Nejprve jsme v korpusu *InterCorp* tvořeném pouze španělskými originály zanalyzovali 300 náhodně promíchaných vzorků výskytů předložky *por*, abychom zjistili, jaké významy nejčastěji udává a zda k ní můžeme přiřadit pevný český překlad.

Zjistili jsme, že nejčastěji vyjadřovala konatele děje v pasivu, kdy převažoval překlad do češtiny pomocí pádů, konkrétně instrumentálu, případně převedením celé věty do aktiva. Druhou kategorií, ve které se předložka často vyskytovala, bylo pro vyjádření místa. Zde také převládal překlad instrumentálem, častou formou překladu byla i předložka *po* či odpovídající adverbium.

Pro vyjádření příčiny převládal překlad pomocí vedlejší věty nebo české předložky *z*, ačkoli v menším měřítku se vyskytovaly i další předložky (např. *kvůli*). Způsob byl do češtiny přeložen opět instrumentálem či adverbium, ačkoli se v tomto případě vyskytoval i překlad pomocí sloves, a to tehdy, pokud španělská konstrukce s předložkou odpovídala konkrétnímu českému slovesu.

Co se týče vyjádření času, zde jsme nestanovili převládající formu překladu, jelikož vždy šlo o výrazy, které se vázaly ke konkrétním obdobím, příp. částem dne. Proto se konstrukce přeložily buď pomocí substantiv, doplněných o předložku či číslovku, nebo adverbii. Naopak pro vyjádření účelu v překladu rovnoměrně figurovaly věta vedlejší uvozené spojkou *aby* a předložka *pro*.

U matematických úkonů a vyjádření pořadí jsme zjistili, že tyto konstrukce se do češtiny překládají konkrétními frázemi. Pořadí bylo vyjadřováno vždy číslovkovými adverbii, v případě násobení se v překladu vyskytovalo příslovce *krát* a při udávání procent pouhým opisem číslovky a procentním substantivem. Pro vyjádření směny či sumy můžeme za pevný český protějšek považovat předložku *za* (ve frázi „něco za něco“).

Následně jsme zanalyzovali i předložku *para*, u níž jsme nezaznamenali tak rozsáhlou škálu významů. Nejčastěji se vyskytovala v účelových konstrukcích. Zde jsme zjistili, že pokud za předložkou následovala spojka *que* a sloveso v subjunktivu, do češtiny byla přeložena větou vedlejší uvozenou spojkou *aby*, zatímco když po předložce následovalo sloveso v infinitivu, předložka byla přeložena spojkou *a*, po které následovala další věta hlavní. Vyskytovaly se zde i případy, kdy byla předložka vynechána a věta přeložena odpovídající českou konstrukcí. Co se týče účelu či záměru,

k němuž byly věci určeny, zde převažoval překlad předložkami *na (něco)*, *pro (něco)* a *k (něčemu)*.

Při vyjadřování adresáta nebo mínění/hlediska jsme zaznamenali překlad buď předložkou *pro*, nebo dativem, přičemž překlad dativem byl zvolen pouze pro vyjádření adresáta, pro mínění nikoli. Nejčastějším protějškem předložky *para* pro označení místa byla předložka *do* a čas, podobně jako u předložky *por*, byl do češtiny přeložen odpovídajícím příslovecným určením času, zde nedocházelo k překladu pomocí konkrétních slov či vazeb.

Následně jsme ve shodných kategoriích obě předložky porovnali a pokusili se mezi nimi v překladu stanovit rozdíly. U vyjádření místa jsme zjistili, že předložka *para* bývá nejčastěji překládána předložkou *do*, zatímco předložce *por* odpovídá v češtině instrumentál, adverbium či předložka *po*. Pro vyjádření času se obě předložky v českém překladu řídily odpovídajícími příslovecnými určeními času, většinou vyjádřenými buď substantivem, nebo adverbiem. Poslední případ, kde jsme zaznamenali stejný význam, bylo vyjádření účelu, kde jsme v překladu nezpozorovali žádné rozdíly.

Provedením analýz jsme tudíž zjistili, že nejčastější formou překladu předložky *para* je vedlejší věta účelová nebo věta hlavní uvozená spojkou *a*, pokud předložka vyjadřuje účel. U předložky *por* se často vyskytoval překlad pomocí instrumentálu, případně adverbiem, ale jelikož jsou ve španělštině obě předložky multifunkční a mohou udávat různé významy, v češtině proto neexistují pevně dané odpovídající protějšky.

V praktické části jsme si potvrdili, že se předložka *para* skutečně nevyskytovala v žádné větě jako prostředek pro vyjádření příčiny, zatímco předložkou *por* byl účel vyjádřen dvanáctkrát. Ve všech větách šlo o případy, kdy do jejich významu byly nějakým způsobem zakomponované emoce, jak jsme stanovili v kapitole 3.2.1 (např. *El hermoso caballo blanco relincha, **impaciente por partir***). Obecná tvrzení, že předložka *por* vyjadřuje především příčinu a předložka *para* účel, jsou zčásti pravdivá, avšak je nutné dodávat, že *por* také může mít účelovou funkci. Dále se nám ověřilo, že předložka *por* ani jednou nefigurovala ve větách jako vyjadřovatel adresáta a předložka *para* naopak v žádném případě neuvozovala konatele děje v pasivu. Tudíž jsme si i zde potvrdili, že ačkoli jsou si obě předložky po zvukové stránce velmi podobné, nelze je vzájemně zaměňovat, aniž by došlo ke změně významu.

Na závěr lze říct, že ačkoli se jazyk neustále vyvíjí a v mluveném projevu funguje trochu jinak než v projevu psaném, jazykové korpusy jsou i přesto dobrým zdrojem pro ověření a zkoumání významů předložek a jejich pochopení v širším kontextu. Můžeme

se domnívat, že nejen tato analýza, ale i celá práce posloužily k názorné ukázce použití obou španělských předložek v různých kontextech. Ačkoli se nám nepodařilo najít jejich pevné české protějšky, vymezili jsme jejich odlišnosti ve významech, které mohou českým mluvčím pomoci v budoucím rozpoznávání a užívání předložek *por* a *para* ve španělském jazyce.

Resumé

Tato práce se zabývá španělskými předložkami *para*, *por* a jejich českými protějšky. Nejprve jsme definovali význam a funkci předložek v češtině, poté ve španělštině. Dozvěděli jsme se, že předložky jsou nesamostatný slovní druh, který spojuje dva nebo více prvků uvnitř věty. České předložky mohou být děleny dle původu na primární (vlastní/původní) a sekundární (nevlastní/nepůvodní) nebo podle pádu, se kterým se pojí. Jediný pád, se kterým se české předložky nemohou pojit, je vokativ.

Španělské předložky lze také dělit na primární a sekundární, přičemž mohou mít funkci buď jazykově strukturační, kdy předložka nenesé žádný význam a pouze nahrazuje funkci pádu, nebo sémanticky relační, kdy již rozlišuje různé varianty významů. U této druhé funkce se může vyskytnout problém významové interpretace, kdy jedna předložka může nést více významů (např. předložka *de* - *Salió de la casa*; *Abren de ocho a doce*; *Hablamos de lingüística*).

V následující kapitole se práce zaměřuje již konkrétně na předložky *para* a *por* a u každé stanovuje významy, které mohou ve španělštině udávat. Obecným pravidlem, které se v mnoha publikacích vyskytuje, je, že předložka *por* vyjadřuje příčinu a předložka *para* účel, ačkoli ve skutečnosti každá z nich může nést mnoho různých významů. V práci se vymezuje pět hlavních užití předložky *para* (z nichž je hlavní vyjádření účelu) a další ne tolik významné způsoby jejího použití, jako např. přejatý anglicismus vyjadřování počtu minut, které schází do následující hodiny (*cinco minutos para las ocho*).

Co se týče předložky *por*, práce vymezuje jejich deset hlavních způsobů využití (z nichž je za nejdůležitější považováno vyjádření příčiny) a další ne příliš časté významy, např. kdy předložka funguje jako výplňové slovo nebo se využívá ve zvoláních vyjadřujících netrpělivost, v přehnaně dojímavých zvoláních, v protestech nebo při klení. Zjistili jsme, že obě předložky (a především předložka *por*) jsou ve španělštině mnohoznačné a mohou nést více významů.

Na konci kapitoly se práce zaměřuje na významy, které mohou nést obě předložky (např. vyjádření účelu, místa, času) a také které se mohou při používání předložek plést (např. vyjádření adresáta × konatele děje). Udává příklady, v nichž je možné porovnat jejich použití a pozorovat, zda se předložky v konkrétních případech liší, či zda mají stejný význam. Jediným případem, kdy se mohou předložky zaměňovat, je při

vyjadřování účelu, nicméně také zde je drobný významový rozdíl. Nemění však podstatu výpovědi.

V praktické části se následně analyzují náhodné vzorky výskytů obou předložek ze španělských textů za účelem zjištění, zda pro předložky existují v češtině vhodné protějšky. Zde jsme dospěli k závěru, že vždy záleží na významu, který daná předložka udává, ale ani tehdy se v češtině nemusí vyskytovat jeden konkrétní protějšek. Nejčastěji se předložka *para* používá pro vyjádření účelu, a tehdy ji lze do češtiny přeložit větou vedlejší uvozenou spojkou *aby* nebo větou hlavní uvozenou spojkou *a*, zatímco předložka *por* se ve větách nejčastěji vyskytovala jako prostředek pro vyjádření agentu v pasivu. Tam se jako nejčastější formu překladu do češtiny vyskytoval instrumentál nebo adverbium, pro vyjádření dalších významů pak k překladu docházelo pomocí různých předložek.

Resumen

El presente trabajo está dedicado a las preposiciones *para*, *por* y sus equivalentes checos. Primero definimos sentido y función de las preposiciones checas y después la de las españolas. Nos hemos enterado de que las preposiciones son una clase de palabras invariable y dependiente de otros elementos sintácticos y que son palabras que relacionan dos o más entidades dentro de una oración. Las preposiciones checas pueden dividirse según su origen en preposiciones propias e impropias, o según el caso con el que se unen. El único caso con el que las preposiciones checas no pueden unirse es el caso vocativo.

También las preposiciones españolas pueden dividirse en preposiciones propias e impropias, y al mismo tiempo pueden funcionar como medio de expresión de caso (como en español no hay casos, las preposiciones sirven como un medio de expresarlos), o puede determinar significados concretos. En la segunda función puede haber un problema de confusión porque una preposición puede tener más significados (ej. *Salió de la casa*; *Abren de ocho a doce*; *Hablamos de lingüística*); en tal caso depende del contexto para poder entender al enunciado.

En el capítulo siguiente, el trabajo presta atención concretamente a las preposiciones *para* y *por*, y en cada una determina significados que pueden tener en español. Una regla universal que hay en muchas publicaciones es que la preposición *por* expresa la causa y que la preposición *para* expresa la finalidad, aunque en realidad cada una puede disponer de más significados, no solo de esos dos dichos. En el trabajo se determinan cinco usos principales de la preposición *para* (de los que la expresión de la finalidad es considerada la más significativa) y otros usos marginales, como por ejemplo la manera de expresar tiempo, concretamente minutos que faltan hasta la próxima hora, que procede del inglés (ej. *cinco minutos para las ocho*).

En lo que concierne a la preposición *por*, el trabajo determina sus diez usos principales (de los que la expresión de causa es considerada la más significativa) y algunos otros no tan frecuentes, por ejemplo, en uso expletivo o en exclamaciones patéticas, de impaciencia, de protesta o en conjuros. Hemos llegado a saber que ambas preposiciones (más bien la preposición *por*) son pluri-funcionales en español y pueden tener más significados.

Al final del capítulo el trabajo presta atención a los significados que pueden tener ambas preposiciones (ej. expresar la finalidad, el lugar, el tiempo) y también a los significados que pueden confundir a los hablantes del español (ej. expresar el destinatario

por la preposición *para* × expresar el agente de voz pasiva por la preposición *por*). Intenta comparar el uso de las preposiciones en cada significado, poner ejemplos para poder observar la diferencia o la semejanza en sus usos. El único caso en el que ambas preposiciones se pueden alternar es en expresiones de la finalidad, sin embargo, también hay diferencias en significado porque el uso de *por* da valor emotivo al enunciado, pero no cambia su esencia.

En el capítulo siguiente, en la parte práctica, se analizan muestras aleatorias de ambas preposiciones de los textos españoles para averiguar si hay equivalentes apropiados de estas preposiciones en el checo. Se utiliza el subcorpus formado por textos de origen español en el corpus lingüístico *InterCorp*. Allí se analiza 300 frases de elección aleatoria de cada preposición y se compara con las traducciones al checo. Aquí hemos llegado a la conclusión de que siempre depende del significado que cada preposición expresa, pero ni en este caso no debe existir solo un equivalente concreto en el checo.

Desde el análisis se ha confirmado que la preposición *para* no puede expresar la causa de ninguna manera, pero la preposición *por* la podemos utilizar en casos específicos como expresión de la finalidad. Tampoco se puede elegir la preposición *para* para mostrar el agente de voz pasiva y la preposición *por* para expresar el destinatario de alguna acción. Aunque ambas preposiciones se semejan mutuamente al aspecto acústico, no se pueden alternar arbitrariamente.

La preposición *para* fue frecuentemente usada para expresar la finalidad y en ese caso es posible traducirla al checo por una oración subordinada introducida por la conjunción *aby*, o por una oración principal introducida por la conjunción *a*, mientras que la preposición *por* fue frecuentemente usada como medio para expresar el agente de voz pasiva. En ese caso una forma de traducción al checo más frecuente fue por mediación del caso instrumental o del adverbio, y para expresar otros significados la traducción fue realizada a través de preposiciones variadas. Sin embargo, no es posible afirmar que las dos preposiciones tengan un equivalente checo concreto.

En conclusión, en este trabajo es conveniente decir que, aunque la lengua se está desarrollando continuamente y que funciona de manera diferente en un discurso hablado que, en el escrito, los corpus lingüísticos sirven como una buena manera de comprobar e investigar significados de las preposiciones y de su entendimiento en un contexto más amplio.

Bibliografie

- CABALLERO RUBIO, María del Carmen – CORRAL HERNÁNDEZ, Julia Beatriz. Las preposiciones locativas en español e italiano. In *El español como lengua extranjera: del pasado al futuro*. Eds. Kira Alonso, Francisco Moreno Fernández, María Gil Bürmann. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá, 1998, s. 195-206.
- CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum, 2010.
- DE BRUYNE, Jacques. Las preposiciones. In *Gramática descriptiva de la lengua española: Sintaxis básica de las clases de palabras*. Madrid: Espasa Calpe, 2000.
- ESCARPANTER, José. *Eso no se dice. El rompecabezas de las preposiciones*. Madrid: Editorial Playor, 1995.
- GARCÍA, Serafina – MEILÁN, Antonio – MARTÍNEZ, Hortensia. *Construir bien en español. La forma de las palabras*. Oviedo: Ediuono, 2004.
- GARCÍA YEBRA, Valentino. *Claudación en el uso de preposiciones*. Madrid: Editorial Gredos, 1988.
- GILI Y GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. La Habana: Edición revolucionaria, 1966.
- GREPL, Miroslav – KARLÍK, Petr – NEKULA, Marek. *Průruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008.
- GRKOVIĆ, Daša. Valores y algunos usos de las preposiciones por y para. *Strani Jezici*, 2012, vol. 41, núm. 4, s. 337-346.
- HANSEN, Frederico. *Gramática histórica de la lengua castellana*. Buenos Aires: El Ateneo, 1945.
- HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois. *Česká mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
- LAGUNA CAMPOS, José. Gramática de las preposiciones. In *Las gramáticas y los diccionarios en la enseñanza del español como segunda lengua: deseo y realidad*. Ed. María Auxiliadora Castillo Carballo. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2005, s. 526-533.
- MATTE BON, Francisco. *Gramática comunicativa del español: de la lengua a la idea*. Madrid: Edelsa, 1999.

NÁÑEZ FERNÁNDEZ, Emilio. *Uso de las preposiciones*. Madrid: Sociedad General Española de Librería, 1997.

RAE. *Esbozo de Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 1973.

RAE. *Nueva gramática de la lengua española: Manual*. Madrid: Espasa Libros, 2009.

SAINZ GONZÁLEZ, Eugenia. Valores pragmáticos del por final en español. *Annali di Ca' Foscari*, 2003, vol. 42, s. 241-256.

SECO, Manuel. *Diccionario de dudas y dificultades de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 2002.

ŠTÍCHA, František. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny. I. Morfologie: Druhy slov, tvoření slov*. Praha: Academia, 2018.

ZAVADIL, Bohumil – ČERMÁK, Petr. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Karolinum, 2010.

Elektronické zdroje:

RAE. *Diccionario de la lengua española*. Internetový slovník. <<https://dle.rae.es/>>

RAE. *Nueva gramática de la lengua española (2009)*. Obra completa. Digitalizovaná verze. <<http://aplica.rae.es/grweb/cgi-bin/buscar.cgi>>

WIKI - Český národní korpus. <<http://wiki.korpus.cz/doku.php>>